

Relixion Catolica
Curso 2022-23
Castro Baxoi
Miño

Xefe de Departamento
Cristina Garcia Florez

RELIXION CATOLICA

- 1. Obxectivos xerais de Educación Secundaria.**
- 2. Obxectivos da área de Relixión Católica.**
- 3. Descritores.**
- 4. Contribución da área ao desenvolvemento das competencias clave.**
- 5. Organización e secuenciación de contidos e estándares de aprendizaxe avaliáveis.**
- 6. Criterios metodolóxicos e estratexias didácticas xerais para utilizar na área.**
- 7. Actividades complementarias.**
- 8. Evidencias para o portfolio.**
- 9. Criterios de cualificación e promoción.**
- 10. Recursos didácticos.**
- 11. Medidas de atención á diversidade e inclusión.**

12. A1. OBXECTIVOS XERAIS DE EDUCACIÓN SECUNDARIA

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.**
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.**
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.**
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.**
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e da comunicación.**
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.**
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.**
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e galega, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e**

no estudo da literatura.

- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, co consumo, co coidado dos seres vivos e co medio, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación. Valiación da programación didáctica.

2. OBXECTIVOS DA ÁREA DE RELIXIÓN E MORAL CATÓLICA NA ESO

A área de Relixión e Moral Católica fundaméntase nas esixencias que leva consigo desenvolver, na escola, a educación integral e a aplicación duns dereitos expresados na Declaración universal de dereitos humanos (1948, artigo 26.3); na Constitución española (1978, artigo 27.3); no Pacto internacional de dereitos humanos, económicos, sociais e culturais (1966, artigo 13.3); na Carta dos dereitos fundamentais da Unión Europea (2000, artigo 10 e 14.3), etc. Ademais, está garantida polo acordo suscrito entre o Estado español e a Santa Sé sobre ensinanza e asuntos culturais (3-1-1979).

A práctica destes dereitos leva consigo unha ensinanza relixiosa escolar e confesional. Esta ensinanza concrétase na área de Relixión e Moral Católica, unha materia específica e rigorosamente escolar, ordinaria para os que a soliciten, equiparable ao resto das materias no rigor científico, na formulación dos seus obxectivos e contidos, e na súa significación educativa dentro do currículo. Así mesmo, contribúe á formación integral do alumnado e ao pleno desenvolvemento da persoa en todas as súas capacidades.

A área de Relixión Católica é unha materia opcional curricular de carácter confesional. A súa identidade resúmese nas súas «Finalidades Educativas» ou «Obxectivos Xerais». Estes deben ser a meta e a directriz no seu deseño e o seu desenvolvemento curricular (realización da programación xeral de curso, de cada unidade didáctica, etc.). As seguintes «Finalidades educativas da Educación Secundaria», sinalan as metas finais a que deben conducir todo curso e unidade didáctica de Relixión Católica.

Obxectivos xerais da área de Relixión Católica de Educación Secundaria:

1. Educar a dimensión transcendente e relixiosa, e a el partindo da experiencia humana e «desde» e «para» a vida persoal, social, relixiosa e ambiental.
2. Favorecer a maduración e o desenvolvemento integral da personalidade do alumnado desde unha educación humanista, relixiosa e católica de calidade.
3. Facilitar a elaboración do proxecto persoal de vida desde unha educación en valores e virtudes humanas, morais, cívicas, democráticas, relixiosas e cristiás.
4. Presentar a visión cristiá da persoa e a historia desde a realidade cotiá, desde o respecto e en diálogo coas principais relixións, antropoloxías e cosmovisións de hoxe.

5. Ofrecer a cultura relixiosa e a mensaxe cristiá-católica en diálogo cos testemuños de persoas exemplares e os problemas e interrogantes do mundo actual.
6. Educar a dimensión cívica e moral desde a aplicación de testemuños exemplares, valores, virtudes e compromisos para resolver problemas humanos e sociais.
7. Desenvolver unha ensinanza-aprendizaxe da relixión que promova a apertura ao Misterio, ao sentido relixioso da vida, á experiencia relixiosa e á educación na fe.
8. Promover as competencias necesarias para dar un sentido pleno á vida e elaborar respostas de sentido último ante as dificultades máis existenciais e cotiás.
9. Educar na participación social e na práctica de compromisos solidarios que melloren o medio, as relacións interpersoais e a vida pública.
10. Valorar a intelixencia espiritual para fortalecer o mundo interior do alumnado e a súa capacidade de autoconecemento, aceptación, meditación, relaxación, paz interior...
11. Favorecer o diálogo e a crítica construtiva entre as mensaxes relixiosas e cristiás e a actual cultura audiovisual, especialmente a da televisión e as TIC.
12. Desenvolver a dimensión humanista e cívica do alumnado desde a ética universal dos dereitos humanos e a doutrina social da Igrexa católica.
13. Educar a intelixencia emocional para elixir e fortalecer os mellores sentimentos, e así ser máis feliz cun mesmo, con Deus, cos demais e coa natureza.
14. Coñecer a Relixión e Moral Católica desde as TIC, a investigación, a aprendizaxe cooperativa e a participación en equipos de traballo.
15. Ofrecer unha ensinanza integral da Biblia, promovendo a cultura bíblica e a aplicación das súas ensinanzas para ser máis feliz na vida persoal e social.

3. DESCRITORES

COMPETENCIA INDICADORES DESCRITORES

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

*Coidado do medio e dos seres vivos

- Interactuar co medio natural de xeito respectuoso.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sustentable.
- Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.

*Vida saudable

- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.

*A ciencia no día a día

- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece ao noso arredor e responder preguntas.

*Manexo de elementos matemáticos

- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.

- Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico.

- Expresarse con propiedade na linguaxe mat

Introdución á programación

- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.

***Utilización de ferramentas dixitais**

- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

***Comunicación audiovisual**

- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.

- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.

***Utilización de ferramentas dixitais**

- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais

***Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas**

- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.

- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.

- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.

***Expresión cultural e artística**

- Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos.

- Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.

- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

***Educación cívica e constitucional**

- Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes, e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución.

- Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.

***Relación cos demais**

- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.

- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos

Introdución á programación de participación establecidos.

- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.

***Compromiso social**

- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.

- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto polos distintos ritmos e potencialidades.

- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

***Autonomía persoal**

- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.

***Liderado**

- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.
- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.
- Darlles prioridade á consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.

***Creatividade**

- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema.
- Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.
- Encontrar posibilidades no ámbito que outros non aprecian.

***Emprendemento**

- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou dos proxectos.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender

***Perfil de aprendiz**

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Xestionar os recursos e as motivacións persoais a prol da aprendizaxe.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.

***Ferramentas para estimular o pensamento**

- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

***Planificación e avaliación da aprendizaxe**

- Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

Introdución á programación

4. CONTRIBUCIÓN DA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS

Descrición do modelo competencial.

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; recordemos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, cómpre a xeración de tarefas de aprendizaxe que lle permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, cada unha destas divídese en indicadores de seguimento (entre dous e cinco por competencia), grandes piares que permiten describirla dun xeito

máis preciso; dado que o carácter destes é aínda moi xeral, o axuste do nivel de concreción esixe que os devanditos indicadores se dividan, á súa vez, no que se denominan descritores da competencia, que serán os que «describan» o grao competencial do alumnado. Por cada indicador de seguimento encontraremos entre dous e catro descritores, cos verbos en infinitivo.

En cada unidade didáctica cada un destes descritores concrétese en desempeños competenciais, redactados en terceira persoa do singular do presente de indicativo. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, polo tanto, concreto e obxectivo. Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciais definido para o proxecto e aplicable a todas as materias e cursos da etapa.

Por outra parte, o desenvolvemento e a aprendizaxe dos valores, presentes en todas as áreas, axudarán a que os nosos alumnos e alumnas aprendan a desenvolverse nunha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir, e en cuxa construción colaboren.

A diversidade dos nosos alumnos e das nosas alumnas, cos seus estilos de aprendizaxe diferentes, hanos de conducir a traballar desde as diferentes potencialidades de cada un deles, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder darlles resposta ás súas necesidades.

Na área de Relixión Católica

A área de Relixión Católica contribúe ao desenvolvemento das competencias desde as súas finalidades educativas, obxectivos, contidos e actividades de aprendizaxe e avaliación.

No libro de texto do alumnado, desenvólvense as competencias nas actividades de ensinanza-aprendizaxe de cada unidade, e de forma máis específica, nas tres páxinas que comprenden o «Obradoiro de intelixencias múltiples». Estas páxinas están concibidas como un obradoiro educativo onde o alumnado, por medio da reflexión, da actividade e da aplicación, desenvolve as competencias.

Especialmente, trabállanse as competencias desde a intelixencia espiritual, a intelixencia emocional e a educación en valores, así como as seguintes propostas do currículo de Relixión Católica (2015):

- A competencia en comunicación lingüística.
- As competencias sociais e cívicas.
- A competencia cultural e artística.
- A competencia para a autonomía e iniciativa persoal.
- A competencia de aprender a aprender.
- A competencia de conciencia e expresións culturais.

5. ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.

As unidades da área de Relixión Católica de 1.º de Educación Secundaria e os seus correspondentes contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe, organizáronse e secuenciáronse en función dos seguintes criterios:

Os bloques de contidos do currículo de Relixión Católica (2015):

Bloque 1. O sentido relixioso do home.

Bloque 2. A revelación: Deus intervéñ na historia.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da historia da Salvación.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa.

A integración de todos os contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe e a distribución do currículo de Relixión Católica (2015).

Na presentación de cada unidade didáctica dentro da proposta didáctica do

profesorado, pódese consultar o bloque ao que pertence a unidade, así como os contidos, os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe do currículo, que inclúe e desenvolve.

6. CRITERIOS METODOLÓXICOS E ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS XERAIS QUE SE HAN DE UTILIZAR NA ÁREA

Para alcanzar os obxectivos, as competencias e a aprendizaxe dos contidos, cómpre optar por unha metodoloxía que axude a alcanzar tales metas. A metodoloxía do presente proxecto de Relixión Católica baséase nos Obxectivos Xerais da LOMCE e no Real decreto para a Educación Secundaria Obrigatoria; nas estratexias de metodoloxía didáctica do currículo de Relixión Católica para a Educación Secundaria Obrigatoria (2015), e nas achegas específicas da Pedagogía e Didáctica Relixiosa.

Froito destas opcións, son os seguintes principios metodolóxicos desde os cales se deseñaron cada unha das unidades didácticas e dos elementos que as compoñen: obxectivos, centros de interese, contidos, metodoloxía, actividades de ensinanza-aprendizaxe e avaliación.

1. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o proceso psicoevolutivo do alumnado: idade, desenvolvemento psicolóxico, social, moral, familiar e relixioso. Así o explicita o currículo: «Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes, respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa. Esta atención permitirá combinar de xeito adecuado o concreto e o abstracto, o traballo individual e o grupal, o manipulativo, experiencial e visual cos aspectos conceptuais» (Currículo, 2015).

2. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión debe deseñarse e desenvolverse desde a concepción dunha aprendizaxe significativa, por competencias, e desde o desenvolvemento das intelixencias múltiples.

O desenvolvemento do coñecemento sobre a base de aprendizaxes significativas e de calidade, supón que o alumnado relaciona o que aprende cos conceptos que xa posúe e coas experiencias que ten. Así, dálle significado ao material que é obxecto de aprendizaxe e constrúe os seus propios coñecementos. A aprendizaxe significativa implica unha memorización comprensiva do que se aprende, supón unha reflexión crítica por parte do alumnado e comporta unha funcionalidade: o que o alumno e a alumna aprendeu sévelle para efectuar novas aprendizaxes e enfrontarse a novas situacións. Para que se realice este tipo de aprendizaxe, o profesorado debe partir da preparación dos estudantes e dos seus coñecementos previos, o obxecto de aprendizaxe debe ser coherente e lóxico (o alumnado debe poder atribuírlle significado e integralo na súa estrutura cognoscitiva) e, ademais, os estudantes deben estar motivados para realizar a aprendizaxe.

A opción dunha metodoloxía baseada nunha aprendizaxe significativa, por competencias e desde o desenvolvemento das intelixencias múltiples, leva consigo unha ensinanza da Relixión Católica «desde» e «para» a vida persoal, cidadá, social, moral, relixiosa e eclesial.

«Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes. Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes, así como dos seus coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa» (Currículo, 2015).

3. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o ritmo de aprendizaxe de cada alumno ou alumna, e as súas experiencias e centros de interese: as necesidades fisiolóxicas, psicolóxicas, sociais,

intelectuais, morais, relixiosas e de sentido á vida do alumnado. Os centros de interese son os intereses «naturais» ou «artificiais» que se utilizan no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Concrétanse nos feitos de experiencia persoal da vida cotiá (problemas, interrogantes, aspiracións, fracasos, necesidades, noticias...). Desde eles móvase o estudante, partindo da súa vida, para traballar os contidos e as competencias como respostas ás súas necesidades e experiencias.

«Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes. Non todos os estudantes son iguais, non todos aprenden á mesma velocidade nin utilizan as mesmas estratexias. A atención á diversidade e o desenvolvemento da inclusión comeza na asunción deste principio fundamental» (Currículo, 2015).

4. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde as narracións bíblicas, os relatos sagrados das relixións, as historias da vida diaria e a literatura. Cada unidade inclúe, en relación co bloque e cos contidos, curiosidades, datos estatísticos, noticias da actualidade, feitos cotiáns do alumnado, testemuños de persoas exemplares, contos, historias literarias e historias da Biblia e doutros libros sagrados, etc.

Esta opción produce na aula unha gran motivación debido a que utiliza a linguaxe específica da transmisión das relixións, especialmente da relixión cristiá, así como polas vantaxes que lle proporciona ao alumnado:

Introdución á programación

A) Experiencias de educación no sentido da vida.

B) Promover as bases para o desenvolvemento das principais competencias e capacidades humanas.

C) Desenvolver ensinanzas e experiencias cognitivas, morais e afectivas sobre as principais virtudes e valores cívicos, morais e relixiosos.

D) Desenvolver unha cultura bíblica integral no alumnado.

E) Fortalecer a intelixencia espiritual e a intelixencia emocional desde a realidade persoal de cada alumno e alumna.

5. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde a interdisciplinabilidade polas súas propias características. O estudo do feito relixioso e cristián leva consigo unha relación coas diferentes áreas curriculares. Para desenvolver tal interdisciplinabilidade, diversas actividades están deseñadas para ser realizadas en colaboración con outras áreas curriculares.

6. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para promover o diálogo da fe cristiá coas relixións e coa cultura actual. A clase de Relixión Católica deberá establecer un diálogo coa realidade relixiosa e sociocultural do ámbito, para amosar a influencia mutua entre o feito relixioso xeral e cristián e a cultura occidental. Preténdese valorar, á luz da fe cristiá, os valores, as ideas e os modelos de comportamento da cultura actual; á vez que se reinterpretarán as fórmulas, os ritos, os símbolos e os comportamentos relixiosos á luz dos valores e dos antivalores máis influentes na vida cotiá.

7. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para capacitar o alumnado a ver, xulgar e actuar sobre si mesmo, os demais, a sociedade e o medio. Por iso, diversas actividades están elaboradas de forma que o alumnado practique a metodoloxía específica que utiliza a Igrexa católica ante os problemas sociais e ambientais: ver, xulgar e actuar sobre as persoas, a sociedade e o medio para melloralos.

8. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para promover o protagonismo e a actividade do alumnado. Así, o alumno ou a

alumna é o autor da súa propia aprendizaxe e é quen de desenvolver as súas competencias. Deles xorde a forza interior para desenvolver as súas capacidades, as súas intelixencias múltiples e o poder para realizarse como persoas. A función do profesor ou da profesora é facer de mediador, facilitador, orientador e guía para que o alumnado encontre os instrumentos que lle axuden a aprender a aprender e a descubrir por si mesmo.

9. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde unha pluralidade de metodoloxías e unha diversidade de actividades. Nas unidades e nos materiais complementarios conxugáronse as actividades cooperativas e de socialización coas de individualización. Non é compatible unha metodoloxía pechada ou única baixo os principios derivados da educación personalizada, a aprendizaxe por competencias ou a pedagogía relixiosa. A metodoloxía debe ser aberta, pois cada alumno ou alumna é un mundo e cada un deles pode supoñer unha adaptación específica.

O presente proxecto dálle moita importancia á diversidade e á inclusión de todo o alumnado na aula. Nestas idades fanse notables as súas diferenzas, as cales se van reflectir nas súas diversas capacidades, motivacións, centros de interese, graos de creatividade... Por iso, as actividades serán algunhas veces individuais e outras de parella ou grupais. Como resposta para o tratamento da diversidade, o profesorado deixará liberdade para que cada alumno poida elixir a modalidade de realización da actividade. Por exemplo, se se tratase de resumir un tema, poderase facer por medio dun mapa conceptual, dun resumo ou dunha definición coa súa explicación correspondente. Cada alumno e alumna, segundo as súas calidades e intereses, elixirá a modalidade que máis lle guste.

Entre a diversidade de materiais, técnicas e actividades máis específicas da área de Relixión, están as investigacións; os comentarios de texto; os libros de consulta; as actividades de lectura e comprensión lectora; os estudos monográficos; os traballos de campo: entrevistas, reportaxes, etc.; os xogos didácticos; os vídeos ou outros elementos audiovisuais; as mesas redondas; o uso de programas de ordenador; os coloquios; os debates; os murais ou os carteis...; a expresión corporal; os debuxos; os cómics; os comentarios de prensa; a televisión; a publicidade; a dinámica de grupos; o teatro; as actividades cooperativas; a observación da realidade; a busca de información; o manexo e interpretación da Biblia; a reflexión crítica e a exposición e argumentación respectuosa das crenzas relixiosas propias e alleas; o cine-fórum; o disco-fórum; a expresión de sentimentos; a práctica de valores; os exercicios de interioridade; as actividades TIC, etc.

Entre a diversidade de métodos que se deben utilizar na clase de Relixión están:

- O dialóxico (centrado no diálogo sobre as experiencias de vida e a aprendizaxe dos contidos).
- O indutivo (partir do particular e próximo ao alumnado para, por medio de conceptualizacións cada vez máis complexas, rematar no xeral).
- O dedutivo (partir do xeral para concluír no particular, no ámbito e na experiencia máis próxima do alumnado).
- O indagatorio (por medio da explicación e da aplicación do método científico).
- O activo (por medio da realización o alumnado da maior parte das actividades de clase).
- O explicativo (por medio das estratexias da explicación).
- O mixto (combinar nunha mesma unidade diversos métodos).

Este proceso, os métodos e as actividades deben ir acompañados por unha avaliación integral de todo e todos: unha avaliación inicial ou diagnóstica, unha

avaliación continua ou formativa, e unha avaliación final ou sumativa.

«Seguimento dos criterios de avaliación educativa. Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos, aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensinanza e aprendizaxe. Ao rematar o proceso, levarase a cabo unha avaliación sumativa, de maneira que se avalíe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garantizará unha valoración adecuada da dedicación, do esforzo e do rendemento de todos os estudantes» (Currículo, 2015).

10. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para a adquisición dunha síntese científica e teolóxica dos principais conceptos, procedementos e valores do feito relixioso, cristián e católico: trátase de capacitar o alumnado en opinión, información, formación e educación relixiosa xeral e católica.
11. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para que o alumnado coñeza e practique as linguaxes relixiosas e da fe cristiá: a linguaxe simbólica, a bíblica, a doutrinal, a litúrxica e a moral ou testemuñal.
12. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para o humanismo: «Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana. A materia de Relixión, desde a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes instrumentais, cognitivas, actitudinais e socio-afectivas non sexan consideradas un fin en si mesmas, senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano» (Currículo, 2015).
13. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o traballo cooperativo: «Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativa. O estudo e a reflexión do cristianismo, pola súa intrínseca dimensión comunitaria.
14. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde as TIC: «Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos. A ensinanza da Relixión promoverá a utilización da tecnoloxía da información e da comunicación, non só dun xeito instrumental, que resulte útil para o estudante na busca de información ou na resolución de problemas considerados na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético. As redes sociais ou as ferramentas de construción e manipulación de imaxes, por exemplo, son instrumentos que permiten novas formas de expresión da cultura e da identidade persoal que hai que aprender a dominar» (Currículo, 2015).

7. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

Con respecto ás actividades complementarias que se lle poden propoñer ao alumnado, convén reflexionar sobre estas cuestións:

- Consegúronse os obxectivos propostos a partir das actividades realizadas?
- Cal foi o resultado da realización das actividades?
- Cales delas gustaron máis?
- Que propostas de mellora podemos sinalar?

8. EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

A partir do traballo cos desempeños competenciais obteranse diversas evidencias de aprendizaxe, vinculadas aos estándares que inclúe o currículo de cada materia. Para rexistralas, utilizaremos portfolios de aprendizaxe na aula, o

que fai necesario que, ao longo das distintas unidades didácticas, se planifique a realización e recollida de probas que mostren o nivel de consecución do estándar, así como a súa evolución ao longo do curso.

O porfolio é unha ferramenta de avaliación do proceso de aprendizaxe que consiste fundamentalmente na recollida de evidencias da evolución de cada alumno e alumna; esta recollida pode pautarse, ou deixar que sexa o propio alumnado o que seleccione que evidencias quere mostrar. Cada evidencia debe incorporar unha reflexión engadida sobre o traballo realizado, as dificultades encontradas e os obxectivos de mellora persoal. O documento do porfolio pode realizarse en papel ou en formato dixital. No anexo de avaliación preséntase un guión para a súa realización.

As evidencias que podemos recoller na área poden obterse a partir de:

- Actividades do libro do alumnado ou da guía que traballen explicitamente os estándares definidos na unidade.
- Mapas mentais ou conceptuais elaborados polos alumnos e polas alumnas.
- Produtos de aprendizaxe deseñados para poder aplicarlos en tarefas realizadas nun contexto real; por exemplo: unidades de medida deseñadas por eles, o deseño dun obxecto con figuras xeométricas, murais, traballos de aplicación das tarefas, etc.
- Probas escritas que recollan os estándares de aprendizaxe.
- Problemas de aplicación de contidos nos que é necesario o desenvolvemento do razoamento lóxico.
- Ferramentas de autoavaliación e coavaliación do traballo na aula.

Introdución á programación

9. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

En cada avaliación

Ferramentas de avaliación do traballo competencial

Probas de avaliación escritas

Evidencias dos estándares de aprendizaxe

Cualificación total

Ao final do curso:

PORCENTAXE NA NOTA FINAL

1.ª avaliación

2.ª avaliación

3.ª avaliación

Portfolio de aprendizaxe

Cualificación total

10. RECURSOS DIDÁCTICOS

Suxerimos o uso dos materiais seguintes:

- O libro do alumnado.
- A proposta didáctica da materia.
- Os recursos da proposta didáctica que, entre outros materiais, inclúen actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
- O libro dixital.
- A web do profesorado.

- A web do alumnado e da familia.

Introdución á programación

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E INCLUSIÓN

Descrición do grupo despois da avaliación inicial

Á hora de formular as medidas de atención á diversidade e inclusión temos que solicitar, en primeiro lugar, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo debe coñecerse a relativa:

- Ao número de alumnos e alumnas.
- Ao funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).
- Ás fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos curriculares.
- Ás necesidades que se puidesen identificar; convén pensar nesta fase en como se poden abordar (planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas, etc.).
- Ás fortalezas que se identifican no grupo en canto aos aspectos competenciais.
- Aos desempeños competenciais prioritarios que hai que practicar no grupo nesta materia.
- Aos aspectos que se deben ter en conta ao agrupar os alumnos e as alumnas para os traballos cooperativos.
- Aos tipos de recursos que se precisan adaptar a nivel xeral para obter un logro óptimo do grupo.

Necesidades individuais

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento acerca do grupo como conxunto, senón que tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos estudantes; a partir dela poderemos:

- Identificar os alumnos ou as alumnas que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. (Débese ter en conta aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).
- Saber as medidas organizativas que hai que adoptar. (Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual).
- Establecer conclusións sobre as medidas curriculares que hai que adoptar, así como sobre os recursos que se van empregar.
- Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.
- Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.
- Fixar o modo en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor.

12. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Actividades de avaliación da área de Relixión católica

A diversidade de actividades de avaliación da área de Relixión Católica elaboráronse en función dos seguintes criterios:

- A) Ofrecer en cada unidade didáctica unhas actividades de avaliación de calidade, que avalíen a todos e todo: alumnado, profesorado, pais e nais, materiais curriculares, tipos de contidos, o centro educativo e os procesos de ensinanza-

aprendizaxe. Será esta unha avaliación continua, formativa, orientadora e personalizadora, que se aplica sucesivamente por medio de actividades de avaliación inicial ou diagnóstica, avaliación formativa e avaliación final ou sumativa, e que capacitará o alumnado para avaliar a aprendizaxe acadada e valorar o seu proxecto persoal de vida.

- B) Realizar unhas actividades de avaliación que sexan educadoras, autoactivas, de autoaprendizaxe e de heteroavaliación e autoavaliación; unha avaliación de calidade que comproba a calidade dos resultados. Unha avaliación que sirva para medir e comparar os resultados obtidos cos obxectivos propostos, así como para sintetizar «o rigor científico-estadístico» da avaliación cuantitativa con «o persoal e imprevisible» da avaliación cualitativa. E todo iso, desde criterios que midan e avalíen o desenvolvemento das competencias, os seus descritores e os estándares de aprendizaxe avaliábeles.
- C) Utilizar variadas técnicas e instrumentos de avaliación dos diferentes modelos de ensinanza e realizarse estes de forma colexiada.
- D) Ofrecer actividades en clave de TIC na web do alumnado e na web do profesorado.

A avaliación inicial ou diagnóstica preséntase e realiza no libro do alumnado, concretamente na dobre páxina de presentación e na dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».

A avaliación formativa ou orientadora desenvólvese no libro do alumnado nos apartados de «Experiencias humanas e cristiás», «os contidos», «a Biblia», as tres fichas do «Obradoiro de intelixencias múltiples» e as súas correspondentes actividades e recursos didácticos: lecturas e comentario de relatos, exercicios de comprensión lectora, actividades de aplicación persoal e social, traballos de investigación, etc. E, na web do alumnado, realízase por medio dun exercicio interactivo que se propón en cada unidade.

Estes apartados e recursos pretenden alcanzar os obxectivos e desenvolver as competencias da unidade, ao mesmo tempo que serven de orientación para o profesorado sobre os avances e os retrocesos no proceso de ensinanza-aprendizaxe do alumnado.

A avaliación final ou sumativa concrétase no libro do alumnado no apartado «Aprendín», que contén actividades para resumir, avaliar e reforzar os contidos da unidade. E, na web do alumnado, ofrécese unha proba obxectiva de avaliación. Estes apartados e recursos teñen por obxectivo comprobar o grao de aprendizaxe final alcanzado sobre o tema por cada alumno ou alumna, e a aplicación práctica, cultural e existencial que extrae do tema para a súa vida persoal, social e relixiosa.

A autoavaliación do profesorado de Relixión Católica

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e do desenvolvemento de programacións didácticas. Para iso, ao rematar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que lle permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación, e cada profesor ou profesora de relixión, deberá completala segundo as súas necesidades de avaliación e mellora:

13- ASPECTOS QUE SE VAN AVALIAR O QUE HAI QUE DESTACAR... O QUE HAI QUE MELLORAR... PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL

Temporalización das unidades didácticas
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos
Manexo dos contidos da unidade
Descritores e desempeños competenciais
Realización de tarefas
Estratexias metodolóxicas seleccionadas
Recursos
Claridade nos criterios de avaliación
Uso de diversas ferramentas de avaliación
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe
Atención á diversidade
Interdisciplinariade

2º ESO

UNIDADE 1

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE

Título

Deus, persoa e relixión

Descrición da unidade

Nesta unidade preséntanos á persoa humana desde a súa relación con Deus: é unha criatura de Deus, libre e intelixente; o ser máis complexo de toda a Creación por ser creado a imaxe e semellanza de Deus e pola súa diversidade de necesidades e dimensións orixinais: o seu corpo, intelixencia, afectividade, individualidade, sociabilidade e espiritualidade. A Biblia ofrécenos claros exemplos do sentido relixioso que o ser humano experimenta, e que o leva a integrarse nunha relixión para relacionarse e unirse ao seu Creador. Preténdese unha autovaloración das propias dimensións con vistas a mellorar no crecemento integral como persoa.

Temporalización: oito sesións.

Setembro: Outubro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Recoñecer a persoa humana como criatura de Deus, libre e intelixente.
2. Valorar as principais características e dignidade do ser humano, desde a perspectiva cristiá, en relación con Deus e a relixión.
3. Interpretar correctamente o relato bíblico «Abraham e Isaac».
4. Coñecer e percibir as dimensións fundamentais do ser humano, presentes na Biblia, e o sentimento espiritual.
5. Descubrir, no nivel persoal, o grao de desenvolvemento dos principais valores e virtudes que configuran as dimensións fundamentais.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- O ser humano é creado por Deus, libre e intelixente e á súa imaxe e semellanza.</p> <p>- A persoa é un ser relixioso: a relixiosidade.</p> <p>- O relato bíblico «Abraham e Isaac».</p> <p>- A espiritualidade e a persoa na Biblia; o sentimento espiritual.</p> <p>- Dimensións e valores da persoa.</p>	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Establecer diferenzas entre o ser humano creado a imaxe de Deus e os animais.</p>	<p>1.1. Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Relacionar a condición de criatura coa orixe divina.</p>	<p>2.1. Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>3. Identificar os personaxes e os valores do relato bíblico «Abraham e Isaac».</p>	<p>3.1. Escribe o argumento do relato bíblico «Abraham e Isaac».</p> <p>3.2. Expressa as ensinanzas deste relato para a vida persoal.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>4. Recoñecer expresións simbólicas bíblicas sobre as dimensións persoais, en especial a espiritual.</p>	<p>4.1. Investiga, coa Biblia, sobre as dimensións humanas.</p> <p>4.2. Valora o sentimento espiritual por medio de mándaas.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>5. Tomar conciencia dos valores e virtudes fundamentais que permiten un desenvolvemento de forma integral.</p>	<p>5.1. Selecciona as dimensións e os valores que debe desenvolver máis para medrar de forma integral.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.	- Actividades 1 e 2 da dobre páxina de contidos do LA.
2.1. Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.	- Actividades 1 e 3 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Escribe o argumento do relato bíblico «Abraham e Isaac».	- Actividade 1 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Expresa as ensinanzas deste relato para a vida persoal.	- Actividades 1 a 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Investiga, coa Biblia, sobre as dimensións humanas.	- Actividades do apartado «Intelixencia Espiritual» do LA.
4.2. Valora o sentimento espiritual por medio de mándaas.	- Actividades do apartado «Intelixencia Emocional» do LA.
5.1. Selecciona as dimensións e valores que debe desenvolver máis para crecer de forma integral.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística.	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita e comprende o mito e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Relaciona os diversos contidos da unidade.
Tratamento da información e competencia dixital.	Empregar distintas fontes para a busca de información.	- Consulta e investiga en Internet para a elaboración de actividades.
Aprender a aprender.	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá.	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Selecciona valores necesarios para a sociedade actual.
Autonomía e iniciativa persoal.	Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.	- Participa de forma responsable no traballo de parella e de pequeno grupo.
Cultural e artística.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	- Expresa os seus sentimentos por medio da creación de mandalas.
Cultural e histórica.	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a achega das relixións na vida das persoas e pobos.
Competencia humanizadora e ético-moral.	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente.	Comprender o xeito cristián de ver a vida.	- Valora o ser humano desde a perspectiva cristiá.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Investigación co recurso da Biblia.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Visionado e elaboración de mándaas.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiabes da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes sobre o ser humano.**

Actividades de ampliación:

- **Ficha con actividades de completar frases e un cadro sobre «a relixión e o ser humano».**

Actividades de avaliación:

- **Ficha de completar un encrucillado sobre «a relixión e o ser humano».**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Exposición nos taboleiros do Centro coas frases que seleccionaron sobre o concepto de «persoa».**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outra cousa se podía realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso?

UNIDADE 2

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE

Título

Dignidade e vida cristiá

Descrición da unidade

Esta unidade pretende mostrar como o ser humano necesita, para construír o seu propio proxecto de vida persoal, modelos humanizadores que ensinen valores e virtudes, defendan a dignidade humana, lle dean sentido humano e relixioso á vida, promovan a felicidade... Neste sentido, a vida cristiá axúdanos a medrar en humanidade. O relato evanxélico sobre os talentos ensinaronos a aproveitar as nosas capacidades e a desenvolver o sentimento de dignidade humana.

Temporalización

Outubro:

Novembro

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Descubrir o fundamento da dignidade do ser humano como criatura de Deus.
2. Coñecer as principais características do proxecto de vida cristiá.
3. Interpretar correctamente o relato bíblico «A parábola dos talentos».
4. Valorar e experimentar a importancia de aproveitar ben o tempo e o sentimento de dignidade persoal.
5. Descubrir e enumerar os diversos valores presentes en diversos proxectos de vida.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none">- O fundamento da dignidade da persoa.- Características do proxecto persoal de vida cristiá e os principais modelos de vida para o cristián.- O relato bíblico «A parábola dos talentos».- O valor do tempo na Biblia e o sentimento de dignidade.- Os proxectos de vida e os seus valores.	BLOQUE I. 1. Explicar a orixe da dignidade do ser humano como criatura de Deus.	1.1. Valora, en situacións do seu contorno, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 2. Sintetizar que é o proxecto de vida cristiá.	2.1. Define que son o proxecto persoal de vida e o proxecto de vida cristiá. 2.2. Describe a Xesús de Nazaret e a Virxe María como os principais modelos de vida cristiá.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 3. Expresar o argumento, a interpretación e a ensinanza principal do relato bíblico «A parábola dos talentos».	3.1. Extrae as principais ensinanzas do relato bíblico «A parábola dos talentos». 3.2. Enumera comportamentos que debería realizar cada día para desenvolver as súas capacidades.	CCL, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 4. Saber aproveitar ben o tempo e valorar a propia dignidade e a	4.1. Describe como investir o tempo para mellorar aspectos da vida persoal.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

	dos demais.	4.2. Participa nun cine-fórum sobre a dignidade humana.	CCEC
	BLOQUE I. 5. Reflexionar sobre os proxectos e valores persoais.	5.1. Expón algunhas ensinanzas para desenvolver un verdadeiro proxecto persoal de vida.	CCL, CAA, CSC, CSIEE

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Valora, en situacións do seu contorno, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc.	- Actividades 1a e 2 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Define o que son o proxecto persoal de vida e o proxecto de vida cristiá.	- Actividade 1b da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.2. Describe a Xesús de Nazaret e a Virxe María como os principais modelos de vida cristiá.	- Actividade 1c da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Extrae as principais ensinanzas do relato bíblico «A parábola dos talentos».	- Actividade 1 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Enumera comportamentos que debería realizar cada día para desenvolver as súas capacidades.	- Actividades 2 e 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Describe como investir o tempo para mellorar aspectos da vida persoal.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Participa nun cine-fórum sobre a dignidade humana.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Expón algunhas ensinanzas para desenvolver un verdadeiro proxecto persoal de vida.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRIPTORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos, o relato e as citas bíblicas da unidade.
	Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.	- expresa os seus sentimentos sobre o tema específico.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- participa nun cine-fórum.
Aprender a aprender	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...	- fai valoracións sobre a dignidade do ser humano.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- interioriza valores que humanizan as persoas.
Autonomía e iniciativa persoal	Ser constante no traballo superando as dificultades.	- realiza as súas tarefas aproveitando os tempos.
Cultural e artística	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- medita e reflexiona sobre a dignidade humana a partir do visionado dunha película.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- investiga o fundamento bíblico da dignidade humana.
Competencia humanizadora e ético-moral	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- mostra actitude motivadora para o desenvolvemento dun proxecto persoal de vida.
Competencia de sentido transcendente	Valorar os principais modelos de vida cristiá.	- descobre a Xesús de Nazaret e a Virxe María como os principais modelos de vida cristiá.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Participación nun cine-fórum.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes e actividades sobre «A vida do ser humano».**

Actividades de ampliación:

- **Ficha para completar o programa persoal de vida: «O programa de vida dos cristiáns».**

Actividades de avaliación:

- **Ordenar letras e completar definicións: «O proxecto persoal de vida cristián».**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hcg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Visita ao Centro ou á clase de compoñentes dalgunha ONG que se dediquen á defensa da dignidade e a promoción humana.**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outra cousa se podía realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

UNIDADE 3

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE

Título

Acción humana e moral católica

Descrición da unidade

A unidade presenta como Deus require nosa colaboración no seu plan creador: por medio das nosas accións estamos a participar dunha forma positiva ou negativa no designio de Deus. O cristián, desde o exercicio da súa liberdade e o seu compromiso con Deus, cos demais e coa Terra, debe comportarse practicando boas accións e a moral cristiá. O desenvolvemento dunha espiritualidade, similar á de María, e o sentimento de empatía cara aos demais, darannos impulso para adquirir unha moral católica que nos faga sensibles aos problemas do noso mundo.

Temporalización

Novembro: Decembro

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Concibir o ser humano como colaborador da Creación de Deus.
2. Descubrir as características e os aspectos máis orixinais da moral católica.
3. Comprender e interpretar correctamente o relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora».
4. Sensibilizarse coa espiritualidade da Virxe María e o sentimento de empatía.
5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social o valor da liberdade.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Ser humano colaborador da creación de Deus. - Características da ética universal e a moral católica. - O relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora». - A espiritualidade de María de Nazaret e o sentimento de empatía. - O valor da liberdade. 	BLOQUE I. 1. Entender o sentido e a finalidade da acción humana.	1.1. Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a Creación. 1.2. Deseña, en pequeno grupo, un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúen polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.	CCL, CAA, CSC, CSIEE
	BLOQUE I. 2. Distinguir o fundamental e o máis orixinal da moral católica.	2.1. Expresa a diferenza e complementariedade entre a ética universal e a moral cristiá. 2.2. Resume o fundamental e o máis orixinal da moral católica.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 3. Interpretar o relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora» e algunhas das ensinanzas morais.	3.1. Indica o argumento, as claves de interpretación e algunhas ensinanzas morais que se poden extraer do relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora».	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 4. Dialogar sobre a espiritualidade cristiá e reflexionar sobre o sentimento de empatía.	4.1. Participa nun debate sobre a espiritualidade cristiá a partir do modelo de María de Nazaret. 4.2. Autoavalía, a partir dunhas claves de interpretación, o grao persoal de empatía.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 5. Descubrir e valorar a verdadeira liberdade	5.1. Busca solucións, desde o exercicio da liberdade, a un dilema	CCL, CAA, CSC

	humana.	moral.	
--	----------------	---------------	--

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a Creación.	- Actividades 2 e 4 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
1.2. Deseña, en pequeno grupo, un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúen polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.	- Actividade 6 da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás» do LA.
2.1. Expresa a diferenza e complementariedade entre a ética universal e a moral cristiá.	- Actividades 1 e 3 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.2. Resume o fundamental e o máis orixinal da moral católica.	- Actividade 1f da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Indica o argumento, as claves de interpretación e algunhas ensinanzas morais que se poden extraer do relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora».	- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Participa nun debate sobre a espiritualidade cristiá a partir do modelo de María de Nazaret.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Autoavalía a partir dunhas claves de interpretación o grao persoal de empatía.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Busca solucións, desde o exercicio da liberdade, a un dilema moral.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os diversos apartados e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Relaciona os diversos contidos da unidade.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas dunha película.
Aprender a aprender	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.	- Deseña un plan de colaboración no seu centro educativo.
Autonomía e iniciativa persoal	Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.	- Participa de forma responsable no traballo de grupo.
Cultural e artística.	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Manifesta interese pola escenografía e ambientación dunha película.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Interpreta a moral de Xesús de Nazaret como modelo de acción persoal.
Competencia humanizadora e ético-moral	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns, como o da verdadeira liberdade.
Competencia de sentido transcendente	Comprender o xeito cristián de ver a vida.	- Valora o sentido e finalidade da moral católica como acto de colaboración no plan de Deus.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (A) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Participación nun cine-fórum.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Autovaloración por medio dun cuestionario.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiabiles da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes de comportamentos morais e inmorais.**

Actividades de ampliación:

- **Ficha con actividades sobre «A Igrexa católica e a sociedade civil».**

Actividades de avaliación:

- **Encrucillado sobre «Moral cidadá e moral católica».**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Actividade complementaria, baseada no dilema moral «Que debe facer Laura?» consistente nunha charla de concienciación para o alumnado sobre o risco das drogas, impartida pola Policía Nacional, a Garda Civil...**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas se podían realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

11. Autoavaliación do profesorado

UNIDADE 4

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE

Título

Revelación e relación con Deus

Descrición da unidade

Esta unidade ensínanos que a persoa crente acepta a revelación e a amizade de Deus, e relaciónase con El por medio da súa fe e a oración. Xesucristo é o cumio da revelación de Deus, que se manifesta na historia do ser humano, na nosa historia persoal; de aí que valoremos a importancia da oración para poder relacionarnos con Deus.

Temporalización

Decembro: Xaneiro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Coñecer os principais acontecementos, personaxes e revelacións de Deus na Historia da Salvación.
2. Descubrir como o cristián pode relacionarse con Deus.
3. Interpretar correctamente o relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael».
4. Reflexionar de forma persoal sobre a súa espiritualidade e a relación con Deus.
5. Recoñecer o valor que ten para o cristián a oración.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Deus revélase na historia. - O cristián relaciónase con Deus e acepta a súa revelación. - O relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael». - O sentimento de reflexión persoal e a espiritualidade de relacionarse con Deus. - O valor da oración. 	BLOQUE II. 1. Coñecer e aceptar que Deus se revela na historia.	1.1. Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE II. 2. Describir pautas para relacionarse con Deus.	2.1. Describe como se relaciona o cristián con Deus.	CCL, CAA
	BLOQUE II. 3. Resumir o relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael» e algunhas das ensinanzas que se poden extraer e aplicar hoxe.	3.1. Escribe o argumento, a imaxe de Deus presente no texto e as ensinanzas do relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael». 3.2. Investiga a biografía e a resposta de fe de dúas mulleres da Biblia.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE II. 4. Reflexionar e aprender a relacionarse con Deus.	4.1. Participa nun cine-fórum para aprender a relacionarse con Deus. 4.2. Indaga por medio dun cuestionario a súa actual relación con Deus.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE II. 5. Descubrir e aprender o valor da oración.	5.1. Participa nun disco-fórum sobre o valor da oración.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles.	- Actividades 1 e 3 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Describe como se relaciona o cristián con Deus.	- Actividades 1 e 2 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Escribe o argumento, a imaxe de Deus presente no texto e as ensinanzas do relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael».	- Actividades 1 e 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Investiga a biografía e resposta de fe de dúas mulleres da Biblia.	- Actividade 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Participa nun cinefórum para aprender a relacionarse con Deus.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Indaga por medio dun cuestionario a súa actual relación con Deus.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Participa nun disco-fórum sobre o valor da oración.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita e comprende os textos, contidos e o relato bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Expón un traballo e escoita con respecto as preguntas e opinións sobre este.
Tratamento da información e competencia dixital	Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.	- Selecciona e emprega recursos tecnolóxicos para a elaboración de traballos.
Aprender a aprender	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	- Realiza actividades de autoavaliación.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.	- Descubre o valor cristián da oración.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e artística.	Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.	- Presenta traballos de investigación de forma creativa.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Mostra interese polos personaxes significativos do pobo de Israel.
Competencia humanizadora e ético-moral	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Recoñecer e aceptar a revelación de Deus.	- Descubre que nos podemos relacionar con Deus.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Participación nun cinefórum.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Realización dun cuestionario persoal.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Participación nun disco-fórum.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiabiles da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes e actividades sobre «Revelacións de Deus».**

Actividades de ampliación:

- **Ficha de completar palabras sobre «Onde nos fala hoxe Deus?».**

Actividades de avaliación:

- **Ficha de completar frases con palabras dadas: «Revelación e relación con Deus».**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Visita unha igrexa para dedicarlle un anaco á oración persoal. Pódese aproveitar para establecer relación coa parroquia.**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas se podían realizar en función dos intereses do alumnado

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 5

Título

Revelación e fe cristiá

Descrición da unidade

Esta unidade introdúcenos na fe cristiá como resposta ao Deus que se revela na historia para ofrecer a súa amizade, o seu amor e a súa salvación ás persoas. A fe cristiá baséase na existencia histórica de Xesús de Nazaret. Pretendemos desenvolver a espiritualidade e os valores da fe cristiá: as virtudes teolóxicas e cardinais.

Temporalización

Febreiro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- 1. Concibir a fe como resposta á iniciativa salvífica de Deus.**
- 2. Valorar a importancia da fe cristiá para superar as dificultades da vida e atopar a verdadeira felicidade e a salvación.**
- 3. Interpretar correctamente o relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo».**
- 4. Dialogar sobre o don cristián da fe e aprender a escoitar.**
- 5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social os principais valores e virtudes da fe cristiá.**

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A aceptación da revelación: a fe. - A orixinalidade da fe cristiá. - O relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo». - O don da fe e o sentimento de escoitar. - Os valores da fe cristiá. 	BLOQUE II. 1. Comprender e valorar que a fe é a resposta á iniciativa salvífica de Deus.	1.1. Interésase por coñecer e valora a resposta de fe ao Deus que se revela.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE II. 2. Expresar a orixinalidade da fe cristiá.	2.1. Identifica a fe cristiá como a fe antropolóxica máis completa e verdadeira. 2.2. Expón as súas investigacións bíblicas sobre a fe.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE II. 3. Expoñer algunhas das principais ensinanzas que se poden extraer do relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo».	3.1. Enumera actitudes e comportamentos que facilitan ou impiden a fe. 3.2. Expresa algunha das ensinanzas que se poden extraer para a vida actual do relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo».	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE II. 4. Dialogar sobre a fe e expresar vivencias sobre o sentimento de escoitar.	4.1. Participa nun debate sobre o don da fe formulado nun disco-fórum. 4.2. Escoita e respecta os sentimentos dos demais.	CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE
	BLOQUE II. 5. Expresar os valores e virtudes da fe cristiá.	5.1. Participa nun cine-fórum sobre os valores da fe.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Interésase por coñecer e valora a resposta de fe ao Deus que se revela.	- Actividades 3, 4 e 5 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Identifica a fe cristiá como a fe antropolóxica máis completa e verdadeira.	- Actividades 1 e 2 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.2. Expón as súas investigacións bíblicas sobre a fe.	- Actividades 6 e 7 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Enumera actitudes e comportamentos que facilitan ou impiden a fe.	- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Expresa algunha das ensinanzas que se poden extraer para a vida actual do relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo».	- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Participa nun debate sobre o don da fe formulado nun disco-fórum.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. escoita e respecta os sentimentos dos demais.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Participa nun cine-fórum sobre os valores da fe.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita e comprende os relatos e o texto bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas de cancións e películas.
Aprender a aprender	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Realiza un traballo de equipo e expón os resultados á clase.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.	- Escoitar en silencio e respectar os sentimentos dos demais.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e artística.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	- Elabora un diario con sentimentos profundos.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Expresa a orixinalidade da fe cristiá.
Competencia humanizadora e ético-moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes presentes na fe cristiá.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Recoñecer a intervención de Deus na historia.	- Confía en Xesús como aquel que é experto en Deus.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Participación nun disco-fórum.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Elección de frases célebres sobre escoitar.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Participación nun cine-fórum.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes e actividades sobre a fe cristiá.**

Actividades de ampliación:

- **Ficha con actividades de completar frases coas palabras dun recadro: «A fe cristiá, encontro persoal con Xesucristo.»**

Actividades de avaliación:

- **Ficha de completar frases buscando en recadro inferior sobre a fe cristiá.**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Visita e coloquio no Centro con algún voluntario de «A Comunidade do Cenáculo» ou outra asociación similar.**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podiamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próxima.

PRESENTACIÓN DA UNIDADE 6

Título

Como interpretar a Biblia

Descrición da unidade

Nesta unidade introducímonos no coñecemento da Biblia. Nela nárrase a historia de comunicación, amor e salvación que Deus nos revela. Coñecela mellor implica o estudo da súa orixe, composición e interpretación dos Libros Sagrados, así como a reflexión e interiorización do misterio que contén. A aplicación da lectio divina achegaranos máis á mensaxe que Deus nos propón para a nosa historia persoal.

Temporalización

Marzo:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- 1. Comprender as principais características xerais da Biblia.**
- 2. Identificar os principais criterios que propón a Igrexa católica para interpretar a Biblia.**
- 3. Interpretar, segundo os criterios que propón a Igrexa católica, o relato bíblico de «A historia de Xonás».**
- 4. Experimentar a lectio divina e expresar o sentimento de comunicarse.**
- 5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social o valor da amizade.**

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- Características xerais e clasificación dos libros da Biblia.</p> <p>- Orixe, composición e interpretación dos Libros Sagrados.</p> <p>- O relato bíblico «A historia de Xonás».</p> <p>- A Lectio Divina e o sentimento de comunicarse.</p> <p>- O valor da amizade.</p>	<p>BLOQUE II.</p> <p>1. Coñecer e definir a estrutura e organización da Biblia.</p>	<p>1.1. Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sagrados mostrando interese pola súa orixe divina.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>2. Coñecer e respectar os criterios do maxisterio da Igrexa en torno á interpretación bíblica.</p>	<p>2.1. Le, localiza e esquematiza os criterios recollidos na dei verbum en torno á interpretación da Biblia valorándoos como necesarios.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>3. Interpretar o relato «A historia de Xonás», seguindo os criterios católicos..</p>	<p>3.1. Expón a interpretación e as ensinanzas do relato «A historia de Xonás».</p>	<p>CCL, CAA</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>4. Descubrir os bos sentimentos que produce dialogar con Deus por medio da Biblia.</p> <p>5. Recoñecer na inspiración a orixe da sacralidade do texto bíblico.</p>	<p>4.1. Segue unhas pautas e practica a lectio divina.</p> <p>5.1. Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, SIEP</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>6. Describir valores e calidades da verdadeira amizade.</p>	<p>6.1. Participa nun debate sobre os valores e calidades da amizade.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sagrados mostrando interese pola súa orixe divina.	- Actividade 1 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
2.1. Le, localiza e esquematiza os criterios recollidos na dei verbum en torno á interpretación da Biblia valorándoos como necesarios.	- Actividades 2, 3 e 4 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade 1 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.1. Expón a interpretación e as ensinanzas do relato «A historia de Xonás».	- Actividade 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Segue unhas pautas e practica a lectio divina.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
5.1. Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos.	- Actividades do apartado «A miña intelixencia emocional» do LA.
6.1. Participa nun debate sobre os valores e calidades da amizade.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos, experiencias e o relato bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
Tratamento da información e competencia dixital	Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.	- Describe as aprendizaxes realizadas tras unha investigación.
Aprender a aprender	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Realiza actividades seguindo unhas pautas dadas.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a importancia da Biblia como a Palavra de Deus.
Competencia humanizadora e ético-moral	Tomar conciencia de como a fe cristiá dá resposta ás interrogantes do ser humano.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como o da amizade.
Competencia de sentido transcendente	Comprender o valor cristián da Biblia para a persoa humana.	- Expón para que lle serviu coñecer a vida a nivel persoal.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Aplicación da lectio divina.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Análise de sentimentos e comportamentos que melloran a comunicación.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Participación en debate sobre a verdadeira amizade.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiabiles da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes e actividades sobre «Interpretacións da Biblia».**

Actividades de ampliación:

- **Ficha con actividades sobre «Como hai que interpretar correctamente a Biblia?».**

Actividades de avaliación:

- **Ficha de completar frases buscando en recadro inferior sobre a fe cristiá.**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Visita a unha aula itinerante, na localidade ou proximidades, sobre a Biblia.**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podiamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?
- Que cambiaría no desenvolvemento

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 7

Título

O Deus cristián

Descrición da unidade

Esta unidade pretende mostrar que o Deus que se revela en Xesucristo é un Deus un e trino, un Deus persoal que ama, axuda e se relaciona con cada persoa. Tamén presenta a orixinalidade do Deus cristián comparándoo con outras relixións. Concluiremos mostrando que a fe no Deus cristián axuda a valorar a propia identidade como persoa e fillo de Deus.

Temporalización

Abril:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- 1. Coñecer as principais verdades da fe cristiá sobre a Santísima Trindade.**
- 2. Comparar a orixinalidade do Deus trino do cristianismo coa experiencia de Deus noutras relixións, especialmente con respecto ao xudaísmo e ao islamismo.**
- 3. Apreciar os valores morais e relixiosos que se poden extraer do relato bíblico «A parábola do fillo pródigo».**
- 4. Desenvolver a espiritualidade e o sentimento cristián interiorizando as calidades do Deus un e trino na súa personalidade.**
- 5. Descubrir e aplicar na vida persoal e social o valor da identidade persoal.**

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- Xesucristo revela a Deus como Trindade.</p> <p>- Orixinalidade do Deus cristián.</p> <p>- O relato bíblico «A parábola do fillo pródigo».</p> <p>- Calidades de Deus un e trino e o sentimento cristián.</p> <p>- O valor da fraternidade.</p>	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Mostrar interese por recoñecer o carácter relacional da divindade na revelación de Xesús.</p>	<p>1.1. Coñece e describe as características do Deus cristián.</p> <p>1.2. Le relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrástaos coas características do Deus cristián.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, SIEP, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>2. Descubrir a orixinalidade do Deus cristián respecto ás outras relixións monoteístas.</p>	<p>2.1. Compara a orixinalidade do Deus trino do cristianismo coa experiencia de Deus noutras relixións.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Describir o argumento, claves de interpretación e ensinanza principal do relato bíblico «A parábola do fillo pródigo».</p>	<p>3.1. Explica o argumento e ensinanza principal do relato bíblico «A parábola do fillo pródigo».</p> <p>3.2. Analiza e extrae conclusións dun vídeo sobre a relación con Deus.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Desenvolve a espiritualidade a partir dos atributos de Deus e experimenta o sentimento do amor cristián.</p>	<p>4.1. Investiga na Biblia sobre os atributos do Deus cristián.</p> <p>4.2. Interioriza atributos de Deus e desenvolve a espiritualidade.</p> <p>4.3. Participa nun disco-fórum sobre o sentimento cristián.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Vincular o sentido comunitario da Trindade coa dimensión relacional humana.</p> <p>6. Comprender o valor da identidade persoal.</p>	<p>5.1. Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita o outro para alcanzar a súa identidade a semellanza de Deus.</p> <p>6.1. Participa nun cine-fórum sobre Xesús, como o maior exemplo de identidade persoal.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Coñece e describe as características do Deus cristián.	- Actividade 1 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
1.2. Le relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrástaos coas características do Deus cristián.	- Actividade 1 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Compara a orixinalidade do Deus trino do cristianismo coa experiencia de Deus noutras relixións.	- Actividade 2 da dobre páxina de contidos do LA.
3.1. Explica o argumento e a ensinanza principal do relato bíblico «A parábola do fillo pródigo».	- Actividades 1 e 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Analiza e extrae conclusións dun vídeo sobre a relación con Deus.	- Actividade 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Investiga na Biblia sobre os atributos do Deus cristián.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Interioriza atributos de Deus e desenvolve a espiritualidade.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.3. Participa nun disco-fórum sobre o sentimento cristián.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita o outro para alcanzar a súa identidade a semellanza de Deus.	- Actividade 1 do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
6.1. Participa nun cine-fórum sobre Xesús, como o maior exemplo de identidade persoal.	- Actividades 2, 3 e 4 do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Emprega os conceptos e o vocabulario do tema nas súas exposicións orais e escritas.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Selecciona material e ideas necesarias para o traballo de clase, individual, por parella e grupal.
Aprender a aprender	Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.	- Mostra interese polo uso dos recursos propios da unidade.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e artística.	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Manifesta o seu criterio polas expresións musicais e cinematográficas da unidade.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre os atributos do Deus cristián.
Competencia humanizadora e ético-moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realizan na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como o da identidade persoal, tomando como modelo a Xesús de Nazaret.
Competencia de sentido transcendente	Comprender a orixinalidade do Deus un e trino.	- Expresa o misterio da Santísima Trindade e a

	sua originalidade.
--	---------------------------

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Busca de textos bíblicos na Biblia.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Participación nun disco-fórum.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Participación nun cine-fórum.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes e actividades sobre «O Deus cristián».**

Actividades de ampliación:

- **Ficha para responder a cuestións sobre un texto de santo Agostiño: «Camiños para atoparse con Deus».**

Actividades de avaliación:

- **Ficha de completar palabras dunha sopa de letras: «O Deus cristián».**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Testemuño na clase dalgunha nai ou pai de familias cristiás do Centro. Diálogo co grupo clase.**

- Visita a algunha igrexa que leve por título «A Santísima Trindade».

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles chegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podíamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- O ser humano é creado por Deus, libre e intelixente e á súa imaxe e semellanza.</p> <p>- A persoa é un ser relixioso: a relixiosidade.</p> <p>- O relato bíblico «Abraham e Isaac».</p> <p>- A espiritualidade e a persoa na Biblia; o sentimento espiritual.</p> <p>- Dimensións e valores da persoa.</p>	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Establecer diferenzas entre o ser humano creado a imaxe de Deus e os animais.</p>	<p>1.1. Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Relacionar a condición de criatura coa orixe divina.</p>	<p>2.1. Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>3. Identificar os personaxes e os valores do relato bíblico «Abraham e Isaac».</p>	<p>3.1. Escribe o argumento do relato bíblico «Abraham e Isaac».</p> <p>3.2. Expressa as ensinanzas deste relato para a vida persoal.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>4. Recoñecer expresións simbólicas bíblicas sobre as dimensións persoais, en especial a espiritual.</p>	<p>4.1. Investiga, coa Biblia, sobre as dimensións humanas.</p> <p>4.2. Valora o sentimento espiritual por medio de mándaas.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>5. Tomar conciencia dos valores e virtudes fundamentais que permiten un desenvolvemento de forma integral.</p>	<p>5.1. Selecciona as dimensións e os valores que debe desenvolver máis para medrar de forma integral.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.	- Actividades 1 e 2 da dobre páxina de contidos do LA.
2.1. Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.	- Actividades 1 e 3 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Escribe o argumento do relato bíblico «Abraham e Isaac».	- Actividade 1 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Expresa as ensinanzas deste relato para a vida persoal.	- Actividades 1 a 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Investiga, coa Biblia, sobre as dimensións humanas.	- Actividades do apartado «Intelixencia Espiritual» do LA.
4.2. Valora o sentimento espiritual por medio de mándaas.	- Actividades do apartado «Intelixencia Emocional» do LA.
5.1. Selecciona as dimensións e valores que debe desenvolver máis para crecer de forma integral.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística.	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita e comprende o mito e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Relaciona os diversos contidos da unidade.
Tratamento da información e competencia dixital.	Empregar distintas fontes para a busca de información.	- Consulta e investiga en Internet para a elaboración de actividades.
Aprender a aprender.	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá.	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Selecciona valores necesarios para a sociedade actual.
Autonomía e iniciativa persoal.	Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.	- Participa de forma responsable no traballo de parella e de pequeno grupo.
Cultural e artística.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	- Expresa os seus sentimentos por medio da creación de mandalas.
Cultural e histórica.	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a achega das relixións na vida das persoas e pobos.
Competencia humanizadora e ético-moral.	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente.	Comprender o xeito cristián de ver a vida.	- Valora o ser humano desde a perspectiva cristiá.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Investigación co recurso da Biblia.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Visionado e elaboración de mándaas.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes sobre o ser humano.**

Actividades de ampliación:

- **Ficha con actividades de completar frases e un cadro sobre «a relixión e o ser humano».**

Actividades de avaliación:

- **Ficha de completar un encrucillado sobre «a relixión e o ser humano».**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Exposición nos taboleiros do Centro coas frases que seleccionaron sobre o concepto de «persoa».**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outra cousa se podía realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 8

Título

Fe, Credo e vida eterna

Descrición da unidade

A unidade introduce no coñecemento do Credo, como síntese da acción salvífica de Deus na historia; e nas verdades que contén sobre a escatoloxía cristiá. Os relatos bíblicos sobre a vida eterna han de conducir a que experimenten o sentimento de recollemento e paz interior. Para iso propónse o valor de cambiar e empezar unha nova vida, con novos e mellores valores, actitudes, sentimentos...

Temporalización

Maio:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- 1. Concibir o Credo como síntese da acción salvífica de Deus na historia.**
- 2. Interpretar correctamente as principais verdades de fe sobre a vida eterna.**
- 3. Comprender o significado e simboloxía do relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo».**
- 4. Coñecer e meditar os textos bíblicos sobre a vida eterna desde o sentimento de recollemento.**
- 5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social o valor de compartir.**

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- O Credo, síntese da acción salvífica de Deus na historia.</p> <p>- Características e verdades de fe da escatoloxía cristiá.</p> <p>- O relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo».</p> <p>- Os textos bíblicos sobre a vida eterna e o sentimento de recollemento.</p> <p>- O valor de cambiar.</p>	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Descubrir o carácter histórico da formulación do Credo cristián.</p> <p>2. Recoñecer as verdades da fe cristiá presentes no Credo.</p>	<p>1.1. Confecciona materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e relaciónaos coas verdades de fe formuladas no Credo.</p> <p>2.1. Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Resumir as principais verdades da fe cristiá sobre a vida eterna.</p>	<p>3.1. Define o que é a escatoloxía cristiá e as verdades de fe da resurrección, o ceo e o inferno.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Comprender o significado e as claves necesarias para interpretar correctamente o relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo».</p>	<p>4.1. Describe o significado e principal ensinanza do relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo».</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Reflexionar sobre a vida eterna desde o sentimento de recollemento.</p>	<p>5.1. Investiga coa Biblia e extrae conclusións sobre a vida eterna.</p> <p>5.2. Dialoga sobre o sentimento de recollemento e paz interior.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CSIEE</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>6. Concienciarse sobre o valor da conversión cristiá.</p>	<p>6.1. Participa nun cine-fórum sobre o valor e a experiencia de cambiar de vida.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CCEC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Confecciona materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e relaciónaos coas verdades de fe formuladas no Credo.	- Actividades 1c e 1d da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.	- Actividades 1a, 1d e 2 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Define que é a escatoloxía cristiá e as verdades de fe da resurrección, o ceo e o inferno.	- Actividades do apartado «Experiencias humanas e cristiás». - Actividades 1b e 1d da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
4.1. Describe o significado e principal ensino do relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo».	- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
5.1. Investiga coa Biblia e extrae conclusións sobre a vida eterna.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
5.2. Dialoga sobre o sentimento de recollemento e paz interior.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
6.1. Participa nun cine-fórum sobre o valor e a experiencia de cambiar de vida.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiás» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos e os relatos bíblicos da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Emprega o vocabulario específico da unidade nas súas expresións orais e escritas.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas de materiais audiovisuais.
Aprender a aprender	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Investiga e expresa de forma clara e concisa os contidos aprendidos.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Interioriza a importancia do valor e a necesidade de cambiar.
Autonomía e iniciativa persoal	Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.	- Selecciona con criterio propio para o bo termo das cuestións formuladas.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga o Credo e a escatoloxía cristiá.
Competencia humanizadora e ético-moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Valorar a acción salvífica de Deus na historia expresada no Credo cristián.	- Clasifica e expresa o significado do Credo.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.**
- **Busca de textos bíblicos na Biblia.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **O sentimento do recollemento.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Participación nun cine-fórum sobre o valor de cambiar.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes e actividades sobre «A vida eterna e a fe cristiá».**

Actividades de ampliación:

- **Ficha para completar sobre «A vida eterna e a fe cristiá».**

Actividades de avaliación:

- **Ficha de responder a preguntas ordenando palabras e frases: «Vida eterna e fe cristiá».**

- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**

- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**

- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**

- **Aproveitar unha saída extraescolar para visitar algunha igrexa onde poidan contemplar algunha obra de arte relacionada cos elementos do Credo, o Xuízo Final**

ou a escatoloxía cristiá. Fotografar a obra, buscala en Internet e comentalala máis tarde na clase.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podíamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade.

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 9

Título

A Igrexa católica

Descrición da unidade

A unidade presenta os contidos e claves para comprender as características e expansión da Igrexa católica a partir de Xesucristo, o seu fundador. Descubriremos como, desde a misión que o propio Cristo lle encomendou á Igrexa, debemos vivir e potenciar en nós os valores da sociabilidade e a solidariedade, como parte da identidade do bautizado.

Temporalización

Xuño:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- 1. Relacionar a Xesucristo como fundador da Igrexa e da súa actividade misioneira.**
- 2. Identificar o misterio e as principais características da Igrexa católica.**
- 3. Interpretar correctamente o relato bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña».**
- 4. Desenvolver e expresar o sentimento e o valor da sociabilidade a partir dunha canción relixiosa.**
- 5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social o valor da solidariedade.**

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Expansión da igrexa, as primeiras comunidades. - As notas da Igrexa. - O relato bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña». - Espiritualidade do canto relixioso e sociabilidade. - O valor da solidariedade. 	BLOQUE IV. 1. Comprender a expansión do cristianismo a través das primeiras comunidades cristiás.	1.1. Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características. 1.2. Reconstrúe o itinerario das viaxes de San Paulo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagán.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 2. Xustificar que a Igrexa é unha, santa, católica e apostólica.	2.1. Describe e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa. 2.2. Elabora materiais, utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidade da Igrexa.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 3. Narrar o argumento e extraer unha ensinanza persoal do relato bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña».	3.1. Resume o argumento e a ensinanza que se extrae do relato bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña». 3.2. Investiga coa Biblia sobre a misión da Igrexa.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 4. Desenvolver o sentimento de espiritualidade por medio dunha canción relixiosa e de sociabilidade.	4.1. Participa nun disco-fórum sobre o tema «Pescador de homes». 4.2. Avalía e reflexiona sobre o seu grao de sociabilidade e convivencia.	CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE
	BLOQUE IV. 5. Experimentar o valor da solidariedade.	5.1. Analiza, toma conciencia e aplica o valor da solidariedade.	CCL, CD, CAA, CSC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características.	- Actividade 2 da dobre páxina de contidos do LA.
1.2. Reconstrúe o itinerario das viaxes de san Paulo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagán.	- Actividade 3 da dobre páxina de contidos do LA.
2.1. Describe e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa.	- Actividade 1 da dobre páxina de contidos do LA.
2.2. Elabora materiais, utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidade da Igrexa.	- Actividade 4 da dobre páxina de contidos do LA.
3.1. Resume o argumento e o ensino que se extrae do relato bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña».	- Actividades 1 e 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Investiga coa Biblia sobre a misión da Igrexa.	- Actividade 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Participa nun disco fórum sobre o tema «Pescador de homes».	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Avalía e reflexiona sobre o seu grao de sociabilidade e convivencia.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Analiza, toma conciencia e aplica o valor da solidariedade.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos e os textos bíblicos da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates e diálogos respectando as normas de comunicación.
Tratamento da información e competencia dixital	Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.	- Elabora materiais, utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, sobre os contidos da unidade.
Aprender a aprender	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	- Reflexiona e avalía a partir dun cuestionario de aplicación persoal.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Interioriza valores como a sociabilidade e a solidariedade.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
Cultural e artística	Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.	- Valora a achega do cristianismo desde as súas orixes misioneras.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre as notas da Igrexa.
Competencia humanizadora e ético-moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Valorar o papel das primeiras comunidades na expansión da Igrexa.	- Expresa a misión que recibiron e o papel que xogaron as primeiras comunidades cristiás.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- **Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.**
- **Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».**
- **Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.**
- **Actividades da dobre páxina de contidos do LA.**
- **Actividade interactiva na web da unidade.**
- **Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.**
- **Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA**
- **Participación nun disco-fórum sobre o tema «Pescador de homes».**
- **Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.**
- **Valoración persoal sobre o seu grao de sociabilidade.**
- **Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.**
- **Aplicación do valor da solidariedade.**
- **Actividades do apartado «Aprendín».**
- **Autoavaliación na web da unidade.**

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- **Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.**
- **Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.**
- **Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.**
- **Círculos de aprendizaxe.**
- **Exposición do profesorado.**

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- **Recursos fotocopiabiles da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.**

Actividade de reforzo:

- **Ficha con imaxes e actividades sobre «Os bautizados forman a Igrexa».**

Actividades de ampliación:

- **Ficha sobre frases célebres sobre a Igrexa.**

Actividades de avaliación:

- **Ficha cunha sopa de letras sobre «A Igrexa católica».**
- **Biblia impresa da CEE.**

Recursos dixitais

- **Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.**
- **Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM**
- **Concordia dos Evanxeos online: <http://hjpg.com.ar/ce/>.**

Actividades complementarias e extraescolares

- **Actividades da proposta didáctica.**
- **Elaboración dunha Campaña Solidaria no Centro, por exemplo co asesoramento dalgunha ONG da localidade.**

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outra cousa podíamos ter realizado en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade.

Relixión 4º ESO

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 1

Título

Relixións universais

Descrición da unidade

Esta unidade formúlanos como as relixións ofrecen respostas ás interrogantes profundas e camiños para atoparlle o sentido definitivo da vida, á felicidade e á salvación.

Preséntase a universalidade como o valor e comportamento moral de tratar os demais seres humanos como se fosen irmáns; a importancia da paz en todas as relixións e a busca permanente de sentido. Deste modo valórase a eficacia do diálogo.

Temporalización:

Setembro: Outubro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Coñecer e valorar a vida, a busca e as ensinanzas de Buda.
2. Comparar as principais características do hinduísmo, budismo, xudaísmo, cristianismo e islamismo e as diversas respostas que dan para atopar o sentido da vida.
3. Investigar os valores que se propoñen no relato bíblico «Rut, a estranxeira».
4. Meditar sobre a espiritualidade da paz e o sentimento de busca de sentido.
5. Descubrir e expresar o valor do diálogo.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - O desexo de atoparse con Deus. - As relixións: busca do sentido da vida. - O relato bíblico «Rut, a estranxeira». - A espiritualidade da paz interior e o sentimento de busca de sentido. - O valor do diálogo. 	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Resumir a vida e as ensinanzas de Buda.</p>	<p>1.1. Redacta datos sobre a vida e as ensinanzas de Buda.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Aprender e memorizar os principais trazos comúns das relixións.</p>	<p>2.1. Identifica e clasifica os trazos principais (ensinanza, comportamento e culto) das relixións monoteístas.</p> <p>2.2. Busca información e preséntalle ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas sobre o sentido da vida.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>3. Investigar os valores que se propoñen no relato bíblico «Rut, a estranxeira».</p>	<p>3.1. Le e resume o argumento e a ensinanza do relato bíblico «Rut, a estranxeira».</p> <p>3.2. Describe valores necesarios para mellorar situacións conflitivas actuais relacionadas coas relixións.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>4. Recapacitar sobre a paz nas relixións e a busca de sentido.</p>	<p>4.1. Recapacita e medita sobre a paz.</p> <p>4.2. Participa en debates sobre a busca de sentido da vida.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>5. Reflexionar sobre o valor do diálogo.</p>	<p>5.1. Autoavalía a súa capacidade de diálogo.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CEC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Redacta datos sobre a vida e as ensinanzas de Buda.	- Actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás» do LA.
2.1. Identifica e clasifica os trazos principais (ensinanza, comportamento e culto) nas relixións monoteístas.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividades propostas na PD.
2.2. Busca información e preséntalle ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividades propostas na PD.
3.1. Le e resume o argumento e o ensino do relato bíblico «Rut, a estranxeira».	- Actividade 1 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Describe valores necesarios para mellorar situacións conflitivas actuais relacionadas coas relixións.	- Actividades 2 e 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Recapacita e medita sobre a paz.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Participa en debates sobre a busca de sentido.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Autoavalía a súa capacidade de diálogo.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os textos bíblicos e os contidos da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Relaciona os diversos contidos da unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e as ensinanzas dunha película.
<i>Aprender a aprender.</i>	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Intervén por medio do diálogo seguindo unhas pautas dadas.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.	- Desenvolve as súas actividades nos tempos previstos.
<i>Cultural e artística.</i>	Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.	- Manifesta interese pola cultura, a arte e a busca de sentido das diversas relixións.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a achega das relixións e do cristianismo na busca de sentido.
<i>Competencia humanizadora e ético-moral.</i>	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente relixiosos.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Comprender que o ser humano necesita dar un sentido á súa vida.	- Expón en que consiste o sentido da vida humana.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Selección de frases das relixións sobre a paz.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
- Cuestionario de autocoñecemento.
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
- **Actividade de reforzo:**
 - Ficha con imaxes sobre o ser humano.
- **Actividades de ampliación:**
 - Ficha con mapa sobre as relixións no mundo actual.
- **Actividades de avaliación:**
 - Sopa de letras sobre as principais relixións actuais.
 - Biblia impresa da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjj.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.

- Visita a un lugar sagrado doutra relixión e diálogo con algún membro desta. (Por exemplo, unha sinagoga, unha mesquita, unha igrexa evanxélica...).

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantir a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outra cousa podíamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso.

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 2

Título

Experiencia relixiosa e revelación de Deus

Descrición da unidade

Esta unidade móstranos que a verdadeira experiencia relixiosa dálle felicidade e sentido á vida; sendo a cristiá a experiencia relixiosa máis completa porque Deus se revelou na historia e porque, nesta experiencia, o ser humano se atopa persoalmente con Xesucristo resucitado, o Fillo de Deus. Por medio do estudo de experiencias relixiosas, como a dalgúns místicos, preténdese que o alumnado descubra a súa actitude relixiosa e a importancia para a vida dun mestre espiritual, como o propio Xesucristo.

Temporalización:

Outubro: Novembro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Analizar as principais características da experiencia relixiosa e a experiencia cristiá.
2. Diferenciar a intervención de Deus na historia fronte aos esforzos do ser humano na busca de sentido.
3. Tomar conciencia das ensinanzas morais e relixiosas que propón o relato bíblico «Noé e o diluvio universal».
4. Investigar sobre a actitude relixiosa e a éxtase relixiosa.
5. Descubrir e apreciar o valor de seguir un bo mestre.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Experiencia relixiosa e experiencia cristiá. - A experiencia cristiá, plenitude da revelación relixiosa. - O relato bíblico «Noé e o diluvio universal». - Actitude relixiosa e éxtase relixiosa. - O valor de seguir un bo mestre. 	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Explicar en que consisten a experiencia relixiosa e a experiencia cristiá.</p>	<p>1.1. Define brevemente a experiencia relixiosa e a experiencia cristiá.</p> <p>1.2. Describe a experiencia relixiosa de Xesús.</p>	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Comparar e distinguir a intervención de Deus na historia dos intentos humanos de resposta á busca de sentido.</p>	<p>2.1. Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.</p> <p>2.2. Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.</p>	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	<p>BLOQUE I.</p> <p>3. Enumerar os feitos e ensinanzas relixiosos do relato bíblico «Noé e o diluvio universal».</p>	<p>3.1. Resume o argumento e a ensinanza que se extrae do relato bíblico «Noé e o diluvio universal».</p> <p>3.2. Participa en debates sobre ensinanzas presentes no texto.</p>	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE I.</p> <p>4. Descubrir a actual actitude relixiosa e experimentar o sentimento de éxtase relixiosa.</p>	<p>4.1. Analiza e reflexiona sobre a súa actitude relixiosa.</p> <p>4.2. Participa nun disco-fórum sobre a contemplación.</p>	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	<p>BLOQUE I.</p> <p>5. Identificar a Xesús de Nazaret como o mellor mestre para a vida.</p>	<p>5.1. Participa nun cine-fórum sobre o valor de seguir un bo mestre.</p>	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias do alumnado que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Define brevemente a experiencia relixiosa e a experiencia cristiá.	- Actividade 1a da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
1.2. Describe a experiencia relixiosa de Xesús.	- Actividade 1b da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.	- Actividades 1d e 2 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.2. Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.	- Actividades 1c e 2 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Resume o argumento e a ensinanza que se extrae do relato bíblico «Noé e o diluvio universal».	- Actividade 1 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Participa en debates sobre ensinanzas presentes no texto.	- Actividade 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Analiza e reflexiona sobre a súa actitude relixiosa.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Participa nun disco-fórum sobre a contemplación.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Participa nun cine-fórum sobre o valor de seguir un bo mestre.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Presenta unha exposición sobre contidos e exprésaos oralmente.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Dialoga sobre as aprendizaxes descubertas por medio das dinámicas de disco- fórum e cine-fórum.
<i>Aprender a aprender.</i>	Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.	- Valora a achega da unidade no seu progreso de aprendizaxe.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos e valores aprendidos.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Descubre a experiencia relixiosa como a máis completa.
<i>Competencia humanizadora e ético-moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián.	- Expresa actitudes e valores que derivan do sentido relixioso do ser humano.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Comprender que a experiencia cristiá se caracteriza pola revelación amorosa de Deus.	- Expón as achegas da experiencia cristiá ao ser humano.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Valoración da súa actitude relixiosa.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Participación nun disco-fórum.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiás» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
 - **Actividade de reforzo:**
 - Ficha con imaxes sobre diferentes experiencias do ser humano.
 - **Actividades de ampliación:**
 - Ficha sobre o tema: «Quen coñece e experimenta a Deus?».
 - **Actividades de avaliación:**
 - Ficha de completar frases buscando a resposta nunha sopa de letras: «A experiencia relixiosa».
- Biblia impresa da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e as alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjj.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.

- Visita a algún convento contemplativo da localidade ou da zona.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas se podían realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso?

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 3

Título

Deus, historia e Igrexa

Descrición da unidade

Esta unidade ensina que Deus se revela e realiza unha alianza co ser humano que cumpre ao longo da historia. A devandita fidelidade permanente de Deus atópase na historia de Israel e continúa coa historia da Igrexa. O tema presenta a dobre realidade da Igrexa: ser unha institución humana e á vez unha realidade revelada por Deus e guiada polo Espírito Santo. Desde o coñecemento da historia da Igrexa desde o século XV ata a actualidade, o alumnado comprenderá a importancia de valores como o agradecemento, a fidelidade e o aproveitamento do tempo.

Temporalización:

Novembro: Decembro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Recoñecer a fidelidade de Deus e a súa alianza co ser humano na Historia da Salvación.
2. Investigar a dobre realidade, humana e divina, da historia da Igrexa na Idade Moderna e na Idade Contemporánea.
3. Interpretar correctamente o relato bíblico «O profeta Xeremías».
4. Desenvolver e vivenciar a dimensión espiritual por medio do agradecemento e o sentimento de aproveitar o tempo.
5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social o valor da fidelidade.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A fidelidade de Deus á alianza co ser humano. - A dobre realidade da Igrexa na historia da Idade Moderna e da Idade Contemporánea. - O relato bíblico de «O profeta Xeremías». - O agradecemento e o sentimento de aproveitar o tempo. - O valor da fidelidade. 	<p>BLOQUE II.</p> <p>1. 1. Recoñecer e valorar as accións de Deus fiel ao longo da historia.</p>	<p>1.1. Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>2. Expresar a dobre dimensión, humana e divina e de acertos e erros, que se dan na vida da persoa e na historia da Igrexa.</p>	<p>2.1. Resume en que consiste a dobre realidade da Igrexa na historia.</p> <p>2.2. Extrae conclusións sobre a historia da Igrexa nos séculos XV a XXI.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>3. Indicar a principal ensinanza moral e relixioso do relato bíblico «O profeta Xeremías».</p>	<p>3.1. Expresa o argumento e principal ensinanza do relato bíblico «O profeta Xeremías».</p> <p>3.2. Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>4. Reflexionar e experimentar a espiritualidade de agradecemento e o sentimento de aproveitar o tempo.</p>	<p>4.1. Dialoga sobre a dimensión espiritual do agradecemento.</p> <p>4.2. Reflexiona sobre o sentimento de aproveitar o tempo.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>5. Concienciarse sobre o valor da fidelidade.</p>	<p>5.1. Participa nun cine-fórum sobre a fidelidade.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel.	- Actividades 1a e 1b da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Resume en que consiste a dobre realidade da Igrexa na historia.	- Actividades 1c e 1d da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.2. Extrae conclusións sobre a historia da Igrexa nos séculos XV a XXI.	- Actividades 2 e 3 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Expresa o argumento e principal ensino do relato bíblico «O profeta Xeremías».	- Actividades 1 e 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.	- Actividade 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA. - Actividade 1 do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.1. Dialoga sobre a dimensión espiritual do agradecemento.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Reflexiona sobre o sentimento de aproveitar o tempo.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Participa nun cinefórum sobre a fidelidade.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Sintetiza os principais contidos da unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas de materiais audiovisuais.
<i>Aprender a aprender.</i>	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Investiga e completa esquemas sobre os contidos.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Interioriza valores como os do agradecemento, aproveitar o tempo e a fidelidade.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.	- Emprnde e executa as súas tarefas con sentido da responsabilidade.
<i>Cultural e artística.</i>	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Elabora creativamente unha tarxeta cun consello para empregar ben o tempo.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre a historia da Igrexa.
<i>Competencia humanizadora e ético-moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como a fidelidade.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Valorar como Deus intervén na historia.	- Expresa que Deus se revela e realiza unha alianza co ser humano que cumpre ao longo da historia.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Interiorización e comunicación dunha experiencia de agradecemento.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Elaboración creativa dunha tarxeta cun consello para empregar ben o tempo.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
 - **Actividade de reforzo:**
 - Ficha con imaxes e actividades sobre «Os cristiáns constrúen a historia da Igrexa».
 - **Actividades de ampliación:**
 - Ficha sobre a historia persoal e a historia da Igrexa: «Os cristiáns falan con Deus a través da súa historia».
 - **Actividades de avaliación:**
 - Ficha de contestar cada pregunta buscando a resposta na sopa de letras: «A Historia da Igrexa II».
- Biblia impresa da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjj.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.

- Exposición no centro coas tarxetas creativas sobre o modo de aproveitar o tempo.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantir a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedir ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outra cousa podíamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade ?.

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 4

Título

O mesías e a moral da vida pública

Descrición da unidade

Esta unidade presenta como a Biblia anuncia o nacemento dun Mesías sufridor que traerá á Terra o reino de Deus, sendo Xesús de Nazaret el Mesías Salvador e sufridor prometido por Deus. Desde esta perspectiva a Igrexa católica propón educar a dimensión moral, social e política en cada persoa e practicar a moral xeral de todos os cidadáns e a moral cristiá da vida pública. A percepción cristiá do sufrimento e do sacrificio conducirán a valorar o compromiso social como constituínte da propia espiritualidade e práctica da fe cristiá.

Temporalización:

Decembro: Xaneiro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Identificar a Xesucristo como o Servidor, Mesías Salvador e sufridor de Deus, anunciado e revelado na Biblia.
2. Investigar as principais características da moral católica da vida pública.
3. Analizar criticamente os valores e antivalores que se describen no relato bíblico «A historia do rei Saúl».
4. Familiarizarse coa práctica da fe cristiá e o sentimento de sufrimento.
5. Descubrir e aplicar o valor do compromiso social.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A figura mesiánica do Servo de lavé. - Características da moral católica da vida pública. - O relato bíblico «A historia do rei Saúl». - A práctica da fe cristiá e o sentimento de sufrimento. - O valor do compromiso social. 	<p>BLOQUE II.</p> <p>1. Comparar e apreciar a novidade entre o Mesías sufridor e o Mesías político.</p>	<p>1.1. Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufridor e do Mesías político.</p> <p>1.2. Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufridor como criterio de vida.</p>	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	<p>BLOQUE II.</p> <p>2. Sintetizar as características da moral católica da vida pública.</p>	<p>2.1. Argumenta desde os principios da moral católica da vida pública.</p>	CCL, CAA, CSC
	<p>BLOQUE II.</p> <p>3. Describir as ensinanzas persoais e sociais que se poden extraer do relato bíblico «A historia do rei Saúl».</p>	<p>3.1. Resume e extrae unha ensinanza do relato bíblico «A historia do rei Saúl».</p> <p>3.2. Expón as calidades dun bo gobernante segundo a Biblia.</p>	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE II.</p> <p>4. Valorar a importancia de practicar a fe e o sentimento de sufrimento.</p>	<p>4.1. Reflexiona ante dilemas morais que formula a vida pública.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre o sentido do sufrimento.</p>	CCL, CAA, CSC
	<p>BLOQUE II.</p> <p>5. Estimar o valor do compromiso social.</p>	<p>5.1. Aplica o método ver-xulgar-actuar ante un problema actual da sociedade e a política.</p>	CCL, CAA, CSC, CSIEE

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias do alumnado que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliados	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufridor e o Mesías político.	- Actividades 1 e 3 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
1.2. Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufridor como criterio de vida.	- Actividades 1 e 3 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Argumenta desde os principios da moral católica da vida pública.	- Actividades 1 e 2 da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Resume e extrae unha ensinanza do relato bíblico «A historia do rei Saúl».	- Actividade 1 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA. - Actividades propostas na PD.
3.2. Expón as calidades dun bo gobernante segundo a Biblia.	- Actividade 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Reflexiona ante dilemas morais que formula a vida pública.	- Actividades do apartado «A miña intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Participa nun cine-fórum sobre o sentido do sufrimento.	- Actividades do apartado «A miña intelixencia emocional» do LA.
5.1. Aplica o método ver-xulgar-actuar ante un problema actual da sociedade e a política.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Emprega adecuadamente a linguaxe nas súas reflexións e redaccións.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Empregar distintas fontes para a busca de información.	- Usa as tecnoloxías adecuadamente para o desenvolvemento das actividades que o requiren.
<i>Aprender a aprender.</i>	Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os seguintes en función dos resultados intermedios.	- Reflexiona e actúa seguindo unhas pautas metodolóxicas.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Aprecia o valor do compromiso social.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.	- Selecciona, describe, xulga e actúa ante un problema actual da sociedade e a política.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre os conceptos relacionados co servo de lavé e o mesianismo.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como o do compromiso social e político.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Valorar a revelación de Deus na historia.	- Expresa que Deus se revela e intervén na historia para ofrecer o seu amor e salvación.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «A miña intelixencia espiritual» do LA.
- Solución dun dilema moral.
- Actividades do apartado «A miña intelixencia emocional» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
- Aplicación dun método para practicar o compromiso cristián.
- Actividades do apartado «Aprendín» do LA.
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.

- **Actividade de reforzo:**

- Ficha con imaxes e actividades sobre «Comportamentos na vida pública».

- **Actividades de ampliación:**

- Ficha con actividades sobre «O compromiso político dos católicos».

- **Actividades de avaliación:**

- Sopa de letras: «A moral católica da vida pública».
- Biblia impresa da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e as alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjjg.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.
- En horario escolar e no propio centro: entrevista con algún membro da Asociación Católica de Propagandistas (ACdP).

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantir a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedir ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas.

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podiamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso?

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 5

Título

Xesucristo, Igrexa e misión

Descrición da unidade

Esta unidade presenta como a comunicación con Xesús nos fai comprometermos con El e nos introduce na misión da Igrexa. O sentimento de entrega persoal que empurra a realizar sacrificios e compromisos para axudar os demais, está na base da misión que Xesús propón. Tamén debemos aprender a ser críticos e a opinar de forma construtiva para mellorarnos nós mesmos, ás persoas e á sociedade.

Temporalización:

Febreiro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Descubrir que a iniciativa de Cristo a colaborar na súa misión xera unha comunidade que dá orixe á Igrexa.
2. Interiorizar compromisos cristiáns que van encamiñados a actualizar a misión de Xesús.
3. Coñecer e interpretar correctamente o relato bíblico «Xesús chama os primeiros discípulos».
4. Recoñecer como a comunicación con Xesús xera o sentimento de entrega persoal.
5. Descubrir e aplicar, na vida persoal e social, o valor da crítica moral.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A chamada de Xesús a colaborar con El xera unha comunidade. - Compromisos para actualizar a misión de Xesús. - O relato bíblico «Xesús chama os primeiros discípulos». - Comunicación con Xesús e sentimento de entrega persoal. - O valor da crítica moral. 	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Descubrir a iniciativa de Cristo para formar unha comunidade que orixina a Igrexa.</p>	<p>1.1. Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>2. Achar compromisos cristiáns para actualizar a misión de Xesús.</p>	<p>2.1. Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Coñecer e apreciar o convite de Xesús a colaborar na súa misión.</p>	<p>3.1. Resume e explica o argumento, as ensinanzas e a simboloxía da pesca milagrosa.</p> <p>3.2. Le de xeito comprensivo un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Constatar e expresar como a comunicación con Xesús xera o sentimento de entrega persoal.</p>	<p>4.1. Imaxina e expresa que lle comunicaría a Xesús.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre a entrega persoal.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Aprender a ver, xulgar e actuar cristiamente.</p>	<p>5.1. Describe como ser críticos e evitar ser manipulados polos medios de comunicación social.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias do alumnado que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.	- Actividades 1a, 1 b e 1e da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.	- Actividades 1d e 1e da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Resume e explica o argumento, as ensinanzas e a simboloxía da pesca milagrosa.	- Actividade 2 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Le de xeito comprensivo un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús.	- Actividades 1, 3 e 4 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Imaxina e expresa que lle comunicaría a Xesús.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Participa nun cine-fórum sobre a entrega persoal.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Describe como ser críticos e evitar ser manipulados polos medios de comunicación social.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos, textos, citas e o relato bíblico da unidade.
	Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.	- Expresa correctamente os contidos traballados na unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Empregar distintas fontes para a busca de información.	- Investiga sobre un tema empregando diversas fontes.
<i>Aprender a aprender.</i>	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...	- Fai valoracións críticas e morais sobre a manipulación nos medios de comunicación social.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.	- Experimenta o sentimento de entrega persoal.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Participa no método de aprender a ver, xulgar e actuar cristiamente.
<i>Cultural e artística.</i>	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Dialoga sobre diversos aspectos relacionados coa arte presentes na unidade.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga e descobre a relación entre Xesucristo, a súa misión e a Igrexa.
<i>Competencia humanizadora e ético-moral.</i>	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Aprecia o sentimento de entrega persoal e o valor da crítica moral.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Valorar os principais modelos de vida cristiá.	- Expresa compromisos concretos para actualizar a misión de Xesús.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Reflexión e meditación interior.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
- Aplicación do método «aprende a ver, xulgar e actuar cristiamente».
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiabiles da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.

- **Actividade de reforzo:**

- Ficha con imaxes e actividades «Escenas sobre a misión da Igrexa».

- **Actividades de ampliación:**

- Ficha sobre: «O compromiso para actualizar a misión de Xesús».

- **Actividades de avaliación:**

- Completar frases: «Xesús chama para colaborar na súa misión».
- Biblia impresa da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e as alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjg.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.
- Exposición en mural dos traballos sobre a crítica moral dalgún programa de televisión.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podiamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso?

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 6

Título

Xesucristo, sacramentos e Matrimonio

Descrición da unidade

No contexto de que Xesús nos chama a colaborar con El para xerar unha comunidade, esta unidade presenta o sacramento do matrimonio como proxecto de encontro comunitario con Xesús. Por medio dos sacramentos, atopámonos con Cristo e recibimos a graza de Deus para colaborar na súa misión. Optar polo sacramento cristián do matrimonio leva consigo unha espiritualidade específica e un compromiso de crecemento e valoración da fidelidade, do amor, da entrega e do sacrificio...

Temporalización:

Marzo:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Comprender o sacramento do Matrimonio en relación complementaria cos sacramentos da Igrexa católica.
2. Coñecer as principais características do sacramento do Matrimonio e a súa liturxia.
3. Valorar a orixinalidade do amor cristián no texto bíblico do «Canto ao amor cristián».
4. Coñecer e vivenciar a espiritualidade amorosa e o sentimento de salvar o matrimonio.
5. Aprender a actuar con coherencia persoal e cristiá.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Os sacramentos e a súa clasificación. - Características dos sacramentos da Igrexa católica e do sacramento do Matrimonio. - O texto bíblico «Canto ao amor cristián». - Poesía amorosa da Biblia e o sentimento de salvar o matrimonio. - O valor da coherencia persoal e cristiá. 	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Resumir as principais características dos sacramentos da Igrexa católica.</p>	1.1. Clasifica e define os sacramentos da Igrexa católica.	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>2. Sintetizar o sacramento do Matrimonio e a súa liturxia.</p>	2.1. Describe en que consiste o sacramento do Matrimonio e cal é a súa liturxia.	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Enumerar as características máis orixinais do amor cristián segundo o texto bíblico do «Canto ao amor cristián».</p>	3.1. Le o texto bíblico do «Canto ao amor cristián» e expresa en que consiste este amor.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Expresar a espiritualidade amorosa e o sentimento de fortalecer o vínculo matrimonial.</p>	<p>4.1. Reflexiona e expresa creativamente a espiritualidade amorosa.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre como salvar un matrimonio.</p>	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Argumentar ante dilemas con coherencia persoal e cristiá.</p>	5.1. Participa nun role-playing a partir dun dilema sobre o casamento.	CCL, CAA, CSC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliados	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Clasifica e define os sacramentos da Igrexa católica.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Describe en que consiste o sacramento do Matrimonio e cal é a súa liturxia.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Le o texto bíblico do «Canto ao amor cristián» e expresa en que consiste este amor.	- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Reflexiona e expresa creativamente a espiritualidade amorosa.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Participa nun cine-fórum sobre como salvar un matrimonio.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Participa nun role-playing a partir dun dilema sobre o casamento.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os textos e o relato bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa por medio do diálogo nas diversas propostas da unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e as ensinanzas dunha película.
<i>Aprender a aprender.</i>	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Reflexiona e interioriza valores relacionados coa convivencia da parella.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.	- Participa de forma responsable en dinámicas como o role-playing.
<i>Cultural e artística.</i>	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	- Mostra creatividade na confección dunha tarxeta de voda.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a achega dos sacramentos como medio de encontro con Xesucristo.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns, en especial o de coherencia persoal.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Comprender o xeito cristián de ver a vida.	- Valora como o encontro con Cristo transforma a vida.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Confección dunha tarxeta de convite a voda.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiás» do LA.
- Participación nun role-playing.
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
 - **Actividade de reforzo:**
 - Ficha con imaxes e preguntas sobre o «Sacramento do matrimonio».
 - **Actividades de ampliación:**
 - Ficha con actividades de respostas sobre «A oración dos noivos».
 - **Actividades de avaliación:**
 - Ficha de completar palabras cuxas respostas están nunha sopa de letras sobre «O sacramento do matrimonio».
- Biblia imprimida da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e as alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjj.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.

- Entrevista con dous ou tres matrimonios (de diversas idades: poden ser membros da AMPA) que conten a súa experiencia matrimonial ao alumnado.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podíamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso?.

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 7

Título

Igrexa, moral e sexualidade

Descrición da unidade

Esta unidade parte da premisa de que a pertenza a Cristo na Igrexa ilumina todas as dimensións do ser humano. Unha desas dimensións é a da sexualidade, que se propón abranguer este tema. Así, ensínanos a importancia de desenvolver a sexualidade de forma integral, humana, moral e cristiá. Dado que Cristo xera unha forma nova de usar a razón e a liberdade, e de expresar a afectividade da persoa, os contidos mostran a importancia dos sentimentos de acordo co desenvolvemento da espiritualidade e dun renovado concepto do valor do amor.

Temporalización:

Abril:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Valorar a importancia de desenvolver a sexualidade humana de forma integral, humana, moral e cristiá.
2. Coñecer as principais características, fundamentos, principios éticos e comportamentos da moral católica da sexualidade humana.
3. Interpretar correctamente os dous relatos bíblicos sobre «A creación do home e a muller».
4. Percibir e expresar a importancia da afectividade e o sentimento de namoro.
5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social o valor do amor.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A pertenza a Cristo na Igrexa ilumina todas as dimensións do ser humano. - Características, fundamentos, principios éticos e comportamentos da moral católica da sexualidade humana. - Os relatos bíblicos de «A Creación do home e a muller». - Afectividade e sentimento de namoramento. - O valor do amor. 	BLOQUE IV. 1. Sintetizar os trazos fundamentais da sexualidade humana.	1.1. Expón o que é a sexualidade humana.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 2. Resumir as características máis importantes da moral católica da sexualidade humana.	2.1. Describe as características máis importantes da moral católica da sexualidade humana.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 3. Aplicar as claves para interpretar correctamente os dous relatos bíblicos de «A Creación do home e a muller» e indicar as súas ensinanzas.	3.1. Expresa o significado dos relatos bíblicos de «A creación do home e a muller».	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 4. Descubrir e valorar que Cristo xera unha forma nova de usar a razón e a liberdade, e de expresar a afectividade da persoa.	4.1. Elabora xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade. 4.2. Expresa o seu sentimento cara a Cristo por medio dunha poesía.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 5. Discernir o verdadeiro amor.	5.1. Resolve un dilema moral relacionado co verdadeiro amor.	CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias do alumnado que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Expón que é a sexualidade humana.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Describe as características máis importantes da moral católica da sexualidade humana.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Expresa o significado dos relatos bíblicos de «A Creación do home e a muller».	- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Elabora xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Expresa o seu sentimento cara a Cristo por medio dunha poesía.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Resolve un dilema moral relacionado co verdadeiro amor.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os relatos e o texto bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e as ensinanzas dunha película.
<i>Aprender a aprender.</i>	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...	- Realiza un traballo colaborador e expón os resultados á clase.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Dialoga e participa en debates para extraer conclusións sobre os temas analizados.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.	- Promove un clima de traballo eficaz nas dinámicas grupais.
<i>Cultural e artística.</i>	Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.	- Compón un poema.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Toma conciencia de que Cristo ilumina todas as dimensións do ser humano.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Recoñecer os fundamentos que xustifican a ensinanza moral da Igrexa católica, e orientan a relación do home con Deus, consigo mesmo e cos outros.	- Valora o sentimento de namoramento e o sentido cristián do amor.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Elaboración dun poema sobre o namoramento.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
- Resolución dun dilema moral.
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
 - **Actividade de reforzo:**
 - Ficha con imaxes e actividades sobre o amor de parella.
 - **Actividades de ampliación:**
 - Ficha con actividades de contestar preguntas sobre «Frases célebres sobre o amor».
 - **Actividades de avaliación:**
 - Encrucillado sobre «Moral cristiá da sexualidade».
 - Biblia imprimida da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e as alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjg.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.
- Exposición na clase ou no centro cos mellores poemas de amor.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas se podían realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade ?.

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 8

Título

Igrexa, autoridade e verdade

Descrición da unidade

Nesta unidade mostraremos que a Igrexa e a súa autoridade están ao servizo da verdade sobre Deus e sobre o ser humano. Abonda con analizar os grandes descubrimentos e achegas que a Igrexa lle deu á historia. Neste sentido propoñemos que o noso alumnado descubra e defenda a verdade do ser humano, tomando conciencia da importancia que teñen a sinceridade e o valor da verdade.

Temporalización:

Maio:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Distinguir entre autoritarismo e a autoridade positiva, ao servizo da xustiza, a liberdade e a verdade.
2. Descubrir que a Igrexa e a súa autoridade están ao servizo da verdade sobre Deus e sobre o ser humano.
3. Coñecer os valores da fe en Deus, a verdade e a auténtica autoridade que propón o relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces».
4. Descubrir e defender a verdade do ser humano e experimentar o sentimento de sinceridade.
5. Aplicar á vida persoal e social o valor da verdade.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Autoridade positiva e autoritarismo. - A autoridade eclesial ao servizo da verdade. - O relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces». - A verdade do ser humano e o sentimento de sinceridade. - O valor da verdade. 	<p>BLOQUE IV.</p> <p>1. Diferenciar entre autoridade positiva e autoritarismo.</p>	<p>1.1. Define e diferencia os termos autoridade legal e xusta, autoridade moral e autoritarismo.</p> <p>1.2. Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade.</p>	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>2. Distinguir que a autoridade está ao servizo da verdade.</p>	<p>2.1. Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.</p> <p>2.2. Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño.</p>	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>3. Expresar o argumento e a mensaxe relixiosa e moral do relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces».</p>	<p>3.1. Sintetiza o argumento e a mensaxe relixiosa do relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces».</p>	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>4. Reflexionar sobre a defensa da verdade do ser humano e a sinceridade.</p>	<p>4.1. Enumera acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.</p> <p>4.2. Analiza o seu</p>	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

		nivel persoal de sinceridade.	
	BLOQUE IV. 5. Indagar sobre o valor da verdade.	5.1. Participa nun disco- fórum sobre a verdade.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias do alumnado que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Define e diferencia os termos autoridade legal e xusta, autoridade moral e autoritarismo.	- Actividades 1a, 1b e 1 d da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás» do LA.
1.2. Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade.	- Actividades 1c e 2 da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás» do LA.
2.1. Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.	- Actividade 3 da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás» do LA.
2.2. Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Sintetiza o argumento e a mensaxe relixiosa do relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces».	- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Enumera acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Analiza o seu nivel persoal de sinceridade.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Participa nun disco-fórum sobre a verdade.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiás» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.	- Investiga en Internet para obter informacións.
<i>Aprender a aprender.</i>	Planificar os recursos necesarios e os pasos que cómpre realizar no proceso de aprendizaxe.	- Realiza propostas de traballo seguindo unhas pautas dadas.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa de forma cooperativa na preparación e desenvolvemento das propostas de grupo.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a importancia e as achegas da Igrexa na historia.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Tomar conciencia de como a Igrexa está ao servizo da verdade do ser humano.	- Mostra interese pola verdade e defensa do ser humano.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Descubrir a autoridade da Igrexa unida á misión de Xesús e ao servizo da verdade.	- Expresa que a autoridade eclesial está ao servizo da verdade.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Análise persoal da sinceridade.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
- Participación nun disco-fórum.
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
- **Actividade de reforzo:**
 - Ficha con imaxes e actividades.
- **Actividades de ampliación:**
 - Ficha con actividades e preguntas sobre «Igrexa, autoridade e verdade».
- **Actividades de avaliación:**
 - Ficha con preguntas sobre: «Igrexa, autoridade e verdade».
 - Biblia impresa da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e as alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjpg.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.

- Exposición, en mural, dos personaxes exemplares investigados.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podiamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso?

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 9

Título

Os cristiáns e a civilización do amor

Descrición da unidade

Esta unidade pretende dar a coñecer en que consiste a misión da Igrexa no mundo e facer reflexionar que, para levar a cabo a misión, se require compromiso dos cristiáns que están chamados a ser construtores da civilización do amor. A fe e a esperanza nun novo mundo prometido por Deus, dálles forzas aos cristiáns para construír a devandita civilización e para crer que é posible cambiar o mundo.

Temporalización:

Xuño:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

1. Coñecer e apreciar a misión da Igrexa de estender o Reino de Deus na Terra.
2. Describir os cristiáns como construtores da civilización do amor.
3. Interpretar correctamente o relato bíblico «O ceo novo e a terra nova».
4. Experimentar e valorar a espiritualidade ecolóxica e o sentimento de eternidade.
5. Descubrir e aplicar á vida persoal e social o valor de cambiar o mundo.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A misión da Igrexa no mundo. - Características da civilización do amor que constrúen os cristiáns por todo o mundo. - O relato bíblico «O ceo novo e a terra nova». - Espiritualidade ecolóxica e sentimento de eternidade. - O valor de cambiar o mundo. 	<p>BLOQUE IV.</p> <p>1. Resumir a misión da Igrexa e a súa relación co Reino de Deus.</p>	<p>1.1. Sintetiza por escrito en que consiste a misión da Igrexa e a súa relación co Reino de Deus.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>2. Relacionar a misión do cristián coa construción do mundo.</p>	<p>2.1. Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiásticas do seu contorno que colaboran na construción da civilización do amor.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>3. Indicar algunhas claves para interpretar correctamente o relato bíblico «O ceo novo e a terra nova».</p>	<p>3.1. Cumpre a ficha do relato bíblico «O ceo novo e a terra nova».</p> <p>3.2. Responde afirmacións erróneas con argumentos propios.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>4. Desenvolver e vivenciar a espiritualidade ecolóxica e o sentimento de eternidade.</p>	<p>4.1. Explica a importancia de valorar cada persoa, cada cousa e cada momento.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre a vida eterna.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>5. Comprender o valor de cambiar o mundo.</p>	<p>5.1. Interioriza e enumera comportamentos necesarios para cambiar o mundo.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias do alumnado que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgunhas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
1.1. Sintetiza por escrito en que consiste a misión da Igrexa e a súa relación co Reino de Deus.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
2.1. Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiais do seu contorno que colaboran na construción da civilización do amor.	- Actividades da dobre páxina de contidos do LA. - Actividade interactiva da unidade.
3.1. Cumpre a ficha do relato bíblico «O ceo novo e a terra nova».	- Actividades 1, 2 e 3 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
3.2. Replica a afirmacións erróneas con propios argumentos.	- Actividades 4 e 5 do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
4.1. Explica a importancia de valorar cada persoa, cada cousa e cada momento.	- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
4.2. Participa nun cine-fórum sobre a vida eterna.	- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
5.1. Interioriza e enumera comportamentos necesarios para cambiar o mundo.	- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.	- expresa os seus sentimentos sobre o tema específico.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.	- investiga e presenta en formato dixital os contidos aprendidos.
<i>Aprender a aprender.</i>	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...	- responde con propios argumentos a diversas opinións sobre un tema dado.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.	- participa activamente no traballo colaborador e grupal.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- propón medidas concretas para cambiar o mundo.
<i>Cultural e artística.</i>	Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.	- expresa a súa valoración sobre as achegas do cristianismo e da Igrexa católica ao servizo da civilización do amor.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- recoñece a importancia da misión da Igrexa.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.

6. TAREFAS

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD) / Libro dixital (LD)

- Presentación da unidade: Comezamos e reflexionamos.
- Lectura e actividades da dobre páxina de «Experiencias humanas e cristiás».
- Actividade do apartado «Comezamos a reflexionar» desta unidade.
- Actividades da dobre páxina de contidos do LA.
- Actividade interactiva na web da unidade.
- Actividades do apartado «A Biblia e as miñas competencias» do LA.
- Actividades do apartado «Intelixencia espiritual» do LA.
- Meditación e espiritualidade ecolóxica.
- Actividades do apartado «Intelixencia emocional» do LA.
- Participación nun cine-fórum.
- Actividades do apartado «Os meus valores humanos e cristiáns» do LA.
- Participación nun disco-fórum.
- Actividades do apartado «Aprendín».
- Autoavaliación na web da unidade.

7. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo persoal no desenvolvemento das actividades individuais.
- Traballo en grupo cooperativo: facer grupos de 3 ou 4 alumnos e alumnas e utilizar as estruturas da aprendizaxe cooperativa suxeridas na guía do profesorado para traballar os principios de definición de obxectivo grupal, interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Círculos de aprendizaxe.
- Exposición do profesorado.

8. RECURSOS

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Relixión:

- Recursos fotocopiabes da proposta didáctica «Tratamento da diversidade», con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.
- **Actividade de reforzo:**
 - Ficha con imaxes e actividades sobre «Problemas e esperanzas na terra».
- **Actividades de ampliación:**
 - Ficha de lectura e resolución de preguntas «Que facer para construír un mundo mellor?».
- **Actividades de avaliación:**
 - Ficha de completar frases: «Os cristiáns, construtores da civilización do amor».
 - Biblia impresa da CEE.

Recursos dixitais

- Libro dixital: os alumnos e as alumnas poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Biblia online: http://www.vatican.va/archive/ESL0506/_INDEX.HTM
- Concordia dos Evanxeos *online*: <http://hjjg.com.ar/ce/>.

Actividades complementarias e extraescolares

- Actividades da proposta didáctica.
- Participar nunha campaña solidaria en favor das Irmanciñas dos Pobres, ou outra asociación ou ONG similar.

9. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).
- Proba de avaliación da unidade (nos recursos fotocopiáveis).

10. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Antes de comezar a unidade debemos ter en conta que hai que garantirlle a todo o alumnado o acceso aos contidos do noso currículo, para que lles achegue unha capacitación e formación básica e humanizadora.

Para iso podemos facernos preguntas como as que seguen:

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

11. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

Ao finalizar a unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco contestando estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe do alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que outras cousas podíamos realizar en función dos intereses do alumnado?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo cu

